

Kytář z taverny

Rafael Sabatini

Příběh pomsty a lásky

RYTÍŘ Z TAVERNY

Rafael Sabatini

Meisterkoch

000000000000

Z originálu:

THE TAVERN KNIGHT

Copyright © Rafael Sabatini

Translation © Cincura

Všechna práva vyhrazena.

Rozsah: 214 stran, 27 kapitol

Vydání: první

Vydal: Meisterkoch, Praha, 2023

ISBN: 978-80-88513-08-7 PDF

Na obálce knihy je scéna z obrazu The Escape from Bridport, Dorset, of Charles II after the Battle of Worcester, September 1651, zachycující útěk krále z bitvy u Worcesteru, který namaloval Francis Henry Newbery (1855–1946). Obraz je vystaven v Bridport Town Hall.

Píseň rytíře z taverny

Rudé rty jak sen,
jež mu dala v plen,
sžírá polibku žár – oh!
neboť je duben,
víno i lásku žen
musí pít do dna – oh!
mladí dál, dál, s odvahou!
Číši svou dopil,
uzdou pohodil,
pekelnou cestou jede dál – oh!
Jak sladká byla,
sličná a milá!
to včera bylo již – oh!
dál, dál, s odvahou!

I. CRISPIN GALLIARD

Ten, jemuž říkali rytíř z taverny, se smál zlým smíchem, který jako by padal ze rtů satana v jeho sardonické chvíli. Seděl v kruhu žlutavého světla, vrhaného dvěma lojovými svícemi, jejichž konce byly zastrčeny do dvou prázdných lahví na stole, a díval se pohrdavě na černě oděného mladíka, který stál v rohu světnice a kterému se v bledém obličejí chvěly rty. Potom se náhle zasmál a začal si pozpěvovat. Naklonil se ve své židli dozadu, natáhl dlouhé nohy před sebe a cinkal ostruhami do melodie své veselé písničky.

Mladý muž v puritánském oděvu učinil krok a křikl:

„Přestaňte! Nebo když už musíte kokrhat, tak si zvolte jinou, méně neslušnou písničku.“

„Cože?“ Zpěvák odhodil prudkým pohybem hlavy zcuchané vlasy z vyhublého obličejí a zadíval se na něj. Pak přivřel oči tak, že z nich zbyly dvě úzké štěrby a opět se zasmál.

„Přisámbohu! Stewarte, vaše drzost vás zachrání před šedinami! Co je vám po tom, jakou písničku mne napadlo zpívat. Pro pět ran, chlape, celé tři měsíce jsem potlačoval svoji náladu a hrdlo jsem si vymluvil do sucha, celé tři měsíce jsem byl živou sochou církevní horlivosti – a teď, když jsem setřásl ze svých podpatků prach vašeho žebráckého Skotska – teď vy, nejpodařenější holobrádku, jaký kdy vyvrávorál z mateřského lůna – teď vy mne budete plísnit za to, že si zpívám, abych se zdržel smutku z pohledu na jeho prázdnotu?“

Na tváři mladého poručíka se objevilo nepopsatelné pohrdání, odvrátil se a odpověděl:

„Když jsem se dal najmout k middletonské jízdě a když jsem přijal službu pod vaším velením, považoval jsem vás alespoň za gentlemana.“

Rytíř se znovu hlasitě zasmál. „Gentlemana!“ vysmíval se, „to je dobré, na mou duši! Co vy víte o gentlemanech, pane Skote? Vy si myslíte, že gentleman je Jack Presbyter, váš farář, anebo snad hulákající člen vašeho církevního sboru, ten, který se nadnáší domýšlivě jako straka v kaluži? Pro rány boží! Chlapče, když jsem byl tak starý jako vy a když ještě žil George Villiers...“

„Přestaňte už!“ vybuchl poručík Kenneth prudce. „Dovolte, abych vás, pane Crispine, ponechal vaší láhvi, vašemu krákání a vašim vzpomínkám.“

„Jen si jděte svou cestou, pane, vy byste byl smutnou společností i pro nebožtíka – nejsmutnější společností, do které mě moje zlá hvězda kdy přivedla. Tamhle nechal tesař díru a kdybyste si zlámal cestou po schodech svůj svatý vaz, bylo by to velké štěstí pro nás oba.“

Po těchto slovech se sir Crispin Galliard opřel o lenoch židle a pokračoval ve své odrhovačce.

V tom okamžiku dopadlo na dveře hlasité zabušení a rozlehlo se hrozivě světnicí. Současně se zvenčí ozval udýchaný výkřik:

„Otevři, Crisi! Pro lásku boží, otevři!“

Sir Crispin přestal zpívat a mladý muž, který už byl na odchodu, se zastavil uprostřed světnice, obrátil se k rytíři a v jeho očích byla otázka, co má dělat.

„No tak, můj důstojný pane,“ zarecitoval posměšně Galliard, „na co ještě čekáte?“

„Pane, chci vědět, co si přejete,“ odvětil vzdorovitě.

„Co si přeju? Je tu někdo, kdo nemůže čekat na to, co já si přeju! Otevřete, vy blázne!“

Po tomto drsném vybídnutí poručík odsunul petlici a otevřel dveře dokořán. Do světnice vklopýtal muž rozložené postavy. Těžce oddychoval a do jeho drsné tváře byl širokými tahy vyryt strach. Hned za sebou zavřel a obrátil se ke Galliardovi, který překvapeně vstal.

„Ukryj mě někde, Crisi!“ zasupěl. Jeho výslovnost prozrazovala irský původ. „Můj bože, ukryj mne, nebo bude ze mě mrtvola ještě dnes před půlnocí!“

„Proboha, Hogane, co se děje? Přepadl nás snad Cromwell?“

„Cromwell? Kdyby bůh dal a nebylo to nic horšího! Zabil jsem jednoho chlapíka.“

„Proč utíkáš, když je mrtvý?“

„Několik Montgomeryho pěšáků se mi pověsilo na paty. Vzbouřili celý Penrith kvůli tomu a jestli mě dopadnou, na mou duši, udělají se mnou krátký proces. Král se mnou naloží tak, jako před dvěma dny v Kendale naložil s ubohým Wrycraftem. Matko milosrdenství!“ vyjel, když zaslechl dusot nohou a hluk hlasů před domem. „Máš nějakou díru, kam bych mohl zalézt?“

„Nahoru po těchto schodech a do mého pokoje!“ řekl Crispin úsečně. „Pokusím se svést je ze stopy. Běž, človče, hni s sebou, vždyť jsou už tady!“

Hogan hbitě uposlechl a vyběhl po schodech ze světnice. Galliard se otočil k mladému muži, který tu dosud stál jako němý divák nějaké hry, a z kapsy svého ošumělého kabátu vytáhl balíček umaštěných hracích karet.

„Ke stolu!“

Puritán pochopil, co na něm jeho velitel žádá, a při pohledu na hrací karty uskočil, jako by uskakoval před ďáblem:

„Nikdy!“ počal se zdráhat: „Já nechci, já nepošpiním...“

„Ke stolu, blázne!“ zahřměl Crispin tak prudce, že by mu bylo jen málo mužů odolalo. „Copak je teď čas na farářské

předsudky? Ke stolu! A pomozte mi hrát tu hru, nebo – u boha – já vás..."

Aniž dokončil svou hrozbu, naklonil se dopředu a Kenneth cítil jeho horký, vínem obtížený dech na své tváři. Přitáhl si židli ke stolu a bručel si pro sebe, jako by na omluvu své slabosti, že se podrobuje jenom proto, že je v sázce život toho Ira.

Galliard si sedl na svou židli proti němu s výsměšným úsměvem, pod nímž se Kenneth zachvěl. Rytíř vzal hru do ruky, několik karet hodil svému druhovi a ty, které si ponechal, rozprostřel vějířovitě v ruce. Kenneth ho napodobil, aniž cokoli řekl.

Lomoz přicházejících zněl blíže a hlasitěji, před oknem se zahoupaly lucerny a dva muži uvnitř, kteří předstírali hru, seděli a čekali.

„Dejte pozor, důstojný pane Stewarte," zavrčel Crispin, pak ale spatřil tvář, která přitisknuta k oknu je pozorovala, a zvolal hlasitě, kroutě významně očima: „Já teď nesu špádkého krále!"

Kdosi zabušil na dveře a současně se zvenčí ozval rozkaz: „Ve jménu krále, otevřete!"

Sir Crispin potichu zaklel, pak vstal, spočinul posledním varovným pohledem na Kennethovi a šel otevřít. A právě tak jako před chvílí pozdravil Hogana, pozdravil nyní i dav, který se valil k prahu a v němž byli hlavně vojáci.

„Pánové, nač tolik rámusu! Přepadl nás snad sultán Sulejman?"

V jedné ruce svíral svoje karty a druhou ruku položil na hranu otevřených dveří. Z hloučku vystoupil mladý praporčík:

„Jeden z důstojníků lorda Middletona zabil před půlhodinou muže. Je to Ir, kapitán a jmenuje se Hogan.

„Hogan – Hogan?" opakoval Crispin jako člověk, který pomalu hledá ve své paměti: „Ah, ano – Ir s šedivou hlavou a vztekrou povahou. A vy říkáte, že je mrtvý?"

„Ne, to je ten, co vraždil.“

„To věřím, to lépe chápu. A přísahal bych, že se mu to nestalo poprvé.“

„Avšak naposled, sire Crispine.“

„Nejspíš. Král je od té doby, kdy jsme přešli hranice, velmi přísný.“ Pak dodal prudším tónem: „Děkuji vám, že jste mi přinesli tu novinku, a lituji pouze, že v mém chudém domě není nic, co vám mohu nabídnout, nic, čím bychom připili na zdraví Jeho Veličenstva, než budete pokračovat ve svém pátrání. Přeji vám dobrou noc, pane!“ Ustoupil o krok a dával najevo, že chce zavřít dveře.

„Mysleli jsme...” namítal důstojník, „že snad nám pomůžete tím, že...”

„Pomáhat vám!“ zařval Crispin, jako by se v něm probudil nejprudší hněv. „Já vám mám pomoci chytat nějakýho chlapa? Co vás to napadlo, pane! Těšilo by mě, kdybyste si uvědomil, že jsem voják, a ne biřic!“

Praporčíkovy líce zbledly pod bodnutím této zaobalené urážky a pocítil potřebu mu to vrátit.

„Sire Crispine, jsou lidé, kteří vás nazývají ještě jinak.“

„To je možné – nejsem-li na doslech,“ vysmíval se Crispin. „Svět je plný nečistých jazyků ve zbabělých hlavách. Nicméně, pánové, noční vzduch je chladný a vy jste přišli v nepravý čas, neboť, jak vidíte, zaměstnával jsem se právě hrou. Snad mi dovolíte, abych zavřel dveře.“

„Jen okamžik, sire Crispine. Musíme prohledat tento dům. Domníváme se, že prchal sem.“

Crispin zívá: „Ušetřím vám tu námahu. Ujišťuji vás, že by zde bez mého vědomí nemohl být. Jsem v této místnosti již dvě hodiny.“

„To nestačí,“ odpověděl důstojník tvrdošíjně. „Musíme se přesvědčit na vlastní oči.“

„Přesvědčit na vlastní oči,“ opakoval Galliard tónem nejhlubšího údivu. „Co vás může uspokojit lépe než moje slovo? Pro rány boží, pane vtíravý,“ zařval tak, že praporčík

uskočil o krok dozadu, jako kdyby ho udeřil, „mám tomu rozumět tak, že to jen předstíráte, abyste mne urážel? Nejdřív na mně chcete, abych se stal slídičským biřicem, pak ještě připojíte narážky na to, co si o mně povídají, a nyní nakonec pochybujete o mém slovu! Tak se jím musíte spokojit!“ hřměl zlostí, která vzrůstala slovo od slova. „Okounějte ještě chvíli u toho prahu a ať jsem proklet, pane, nedám-li vám příležitost, abyste se přesvědčil tak, že vám zajde chuť! Ven!“

Před tímto uragánem hněvu praporčík ustoupil.

„Budu si stěžovat generálovi Montgomerymu,“ pohrozil.

„Stěžujte si třeba d'áblu. Kdybyste ke mně přišel a jednal se mnou slušně, byl byste našel moje dveře otevřené na uvítanou. Takhle však je na mně, abych si šel stěžovat, a to taky udělám. Uvidíme, dovolí-li král, aby starý voják, který osmnáct let slouží jeho rodině, byl urážen drzým kuřetem včerejší líhně!“

Praporčík stál zaraženě ve dveřích a hlouček za ním viditelně zaváhal. Poodešel ke staršímu poddůstojníkovi jízdy a radil se s ním. Ten se domníval, že uprchlík pravděpodobně běžel dál. A nedoufal, že by bylo možné se dostat do domu sira Galliarda bez násilí. Ale s tím by pak mohly být spojeny velké nepříjemnosti a současně by to nejspíš znamenalo ztrátu času. Připomněl také, jaké přátelské vztahy jsou mezi tímhle nerudným rytířem a lordem Middletonem.

Praporčík se tedy rozhodl odejít a hledat jinde. Opustil práh, vrhal kolem sebe jedovaté pohledy a pronášel po straně hrozbu, že se to dostane až ke královu sluchu. Než však domluvil, práskl za ním Galliard dveřmi.

Když potom pomalu kráčel ke stolu a usedal na své místo, objevil se na jeho tváři zvláštní úsměv.

„Důstojný pane Stewarte,“ šeptal, když opět rozevíral své karty do vějíře, „hra ještě není dohrána... támhle je právě teď k oknu přilepený obličej a mám jakési tušení, že budeme v

příští hodině nebo snad ještě déle tajně pozorováni. Ten hezký chlapík je bystrý pronásledovatel."

Mladý puritán se na rytíře podíval trpce vyčítavýma očima. Po celou dobu, kdy sir Crispin stál u dveří a hovořil s vojáky, se ze své židle ani nehnul.

Konečně pravil: „Obelhal jste je."

„Pst! Ne tak hlasitě, milý mládenče." Zašeptání neubralo ani stínu na výhrůžnosti. „Zítřa, dovolíte-li, omluvím se za to, že jsem urazil vaši jemnou duši, když jsem pronášel nehorázné lži ve vaší přítomnosti. Dnes večer však musíme zachránit život člověka, a to je – jak se mi zdá – velká fuška. Nuže, důstojný pane Stewarte, jsme pozorováni, dejme se opět do hry."

Jeho oči upřené s ledovou rozkazovačností nutily mladého muže k poslušnosti. A Kenneth pod tlakem toho pohledu svolil mlčky k pokračování v této přetvářce. Leč ve své duši se vzepřel, byl totiž vychován v ovzduší cnostné a náboženské bigotnosti. Hogana považoval za hrubého rváče, zlého chlapa, jenž vše urovnával mečem. Nenáviděl ho a soudil o něm, že je poskvrnou každé armády a – zejména armády vyslané do Anglie pod patronátem Solemn League (*Slavnostní Ligy*) a Covenantu (*Smlouvy k zajištění občanské a náboženské svobody*). Hogan byl vinen, dopustil se surového činu, zabil. A Kenneth se teď považoval za člověka, který je jen o málo lepší, neboť pomáhal vraha ukrývat, místo aby ho vydal, což bylo jeho povinností.

Avšak pod pohledem Galliardových nemilosrdných očí, seděl ochrnutý a poslušný. Nicméně přísahal sám sobě, že ráno celou tuto událost předloží soudu lorda Middletona, a tak nejenže napraví své dnešní mlčení spoluviníka, nýbrž zbaví se též společnosti toho brutálního sira Galliarda, kterého nad vší pochybnost nečeká nic jiného než šibenice.

Prozatím však trpělivě seděl a občasné vtipkování svého nadřízeného přecházel mlčením. Na ulici byl slyšet lomoz, chvílemi se tmou pohybovala lucerna a občas se k okenním

tabulkám, zalitým v olověných rámečcích, přitiskla tvář, nad níž byla vidět helmice.

Tak zvolna mýjela hodina, během níž Hogan seděl v místnosti nad nimi, sám se svou úzkostí a s nepříjemnými myšlenkami.

II. HARRY HOGAN

O půlnoci konečně sir Crispin odhodil karty a přestal hrát. Od Hoganova ukrytí uplynulo přesně půldruhé hodiny. Na ulici postupně odumíral zvuk za zvukem a zdálo se, že v Penrithu opět vládne pokoj a mír. Avšak sir Crispin byl přesto ještě opatrný, neboť život ho naučil nedůvěřovat zdání.

„Důstojný pane Stewarte," řekl, užívaje titulu důstojný pán v posměšném smyslu, „připozdívá se už a mě se zmocňuje tušení, že byste chtěl do postele. Přeji vám dobrou noc!"

Kenneth vstal. Okamžik mlčel, jako by nad čímsi váhal a pak začal: „Zítřa, sire Crispine..."

Ale Crispin ho přerušil: „Nechte zítřek na pokoji, zítřek bude, až začne svítat, milý příteli. Přeji vám dobrou noc. Vezměte si s sebou jednu z těch smradlavých svíček a už jděte."

Mladý muž vzdorovitě mlčel, uchopil jednu z lahví, v nichž byly zastrčeny svíčky, a vyšel dveřmi, vedoucími na schodiště.

Galliard zůstal ještě několik chvil stát u stolu a výraz jeho tváře zjemněl. Ozývala se v něm prchavá lítost nad tím, jak jednal s tím mladým mužem. Možná je pan Stewart hlupák, ale aspoň je poctivý člověk. Pociťoval k němu jakousi laskavou náklonnost.

Přistoupil k oknu, rozevřel jej dokořán a vyklonil se do ulice, jako by se chtěl nadýchat svěžího nočního vzduchu. Snad pro potěšení náhodných posluchačů si začal zpívat refrén, který připomínal víření bubnů.

U okna tak postál ještě asi půl hodiny a ačkoli po celou tu dobu bloudil v myšlenkách sem a tam, snažily se jeho oči postřehnout i ty nejmenší pohyby, z nichž podezříval stíny ulice. Konečně se přesvědčil, že dům již není hlídán, odstoupil od okna a zavřel okenice.

Ira našel nahoře ve svém pokoji, sedícího schlíple na jeho posteli.

„Na mou duši!“ zvolal Hogan zarmouceně, „nikdy v celém životě jsem nebyl strachu tak blízko!“

Crispin se jen pousmál a pak na něm chtěl vyprávět příběh, který ho sem přivedl.

„To je dost obyčejná věc, věř mi,“ řekl Hogan lhostejně. „Vlastník hospody The Angel má dceru – snad tu hospodu pojmenoval po ní – a ta dcera má nejsvůdnější oči, jaké kdy byly pro zkázu muže stvořeny. Kromě toho má ještě chuť na objímání a můj udatný zevnějšek a vojenský šat působily na ni tak, jako její oči na mne. Když jsme se právě stávali důvěrnými a něžnými přáteli, vrhl se na nás jako vtělený ďábel nevychovaný šašek, a poněvadž měl v celém těle víc žárlivosti než rozumu v hlavě, udeřil mne, Henryho Hogana. Na mou duši! Jen si to představ, Crisi!“

Při této vzpomínce zrudl hněvem a pokračoval: „Vzal jsem ho tedy za límec jeho špinavé kazajky a hodil jsem ho do strouhy – do nejvhodnější postele, v jaké kdy ležel. Kdyby tam byl zůstal, bylo by se mu dařilo dobře, ale ten blázen se považoval za uraženého, vstal a žádal ode mne zadostiučinění. Dal jsem mu je a – mor na to – teď je po něm.“

Crispin poznamenal zatrpkle: „Šeredná historka!“

„Snad šeredná,“ odpověděl Hogan, „Ale co mi zbývalo? Ten šílenec na mne skočil s mečem v ruce a já jsem musel tasit.“

„Ale ne zabíjet, Hogane.“

„To byla náhoda. Ať se na místě propadnu, jestli to nebyla náhoda. Mířil jsem na ruku, která držela zbraň, ale při tom

mizerném světle, které tam bylo, projela špička mého meče plicemi místo rukou."

Crispin se chvíli mračil, pak ale přestal.

„Dobře, nu dobře. Když je mrtev, je všemu konec."

„Nebesa, přijměte jeho duši!" zabručel Ir a pokřičoval se. Tak ukončil rozhovor o velkém bezpráví, jehož se svou pošetilostí dopustil. Zničil lidský život a otrávil duši dívky výčitkou, která snad potrvá po celý život.

Crispin poznamenal: „Zkusím vymyslet, jak bych tě dostal z Penrithu." Poté se obrátil a díval se do Irovy velké, dobromyslné tváře. „Je mi líto, že nás opustíš, Hogane."

„Mně ne," řekl Hogan a otřásl se. „Takový tábor, jako je tento, je mi málo po chuti. A potom – Charles Stuart nebo Olivier Cromwell, to je mi jedno. Co mi sejde na tom, kdo je u vesla? Nebo stane se snad Henry Hogan lepším či bohatším ve službách toho či onoho? Hloupost, Crisi! Tahal jsem se s píkou a mával mečem skoro ve všech evropských armádách. Z velkého válečného umění znám více než všichni královi generálové dohromady. Myslíš, že mne může uspokojit hloupá setnina jízdy, zvláště, když plundrování je zakázáno a náš plat více než pochybný? Obrátí-li se věci ke zlému – a to se pravděpodobně stane velmi brzy, když armádu vedou faráři – bude žoldem rychlá smrt v poli nebo šibenice anebo taky pomalé umírání v lesích, tak jak se to stalo onomu houfu ubožáků, který po bitvě u Dunbaru zahnal prokletý Noll do Anglie. Ale, při duši, kterou mám v těle, když jsem vstoupil v Perthu do služby, neočekával jsem, že se budu mít tak špatně, jak se mám. Naopak, očekával jsem plundrování, bohaté i hojné, podle zvyklostí války, věřil jsem v tyto odměny za namáhavé pochody a přestálá nebezpečí. Tak já znám válku, a proto jsem tuto živnost provozoval dvacet let. A místo toho máme teď třicet tisíc mužů a všichni jdou do bitvy tak spořádaně jako četa akolytů v procesí Božího Těla. Ve Skotsku to nebylo tak docela špatné snad proto, že v té zemi není nic, co by člověk mohl plundrovat – ale od onoho

okamžiku, kdy jsme překročili hranice, přísámbohu, pověsili by tě, kdybys ukradl i jenom polibky holce, kolem níž náhodou jdeš."

„Ano, opravdu!" smál se Crispin, „Charles II. má přecitlivělý žaludek. Nechce pochopit, že jdeme nepřátelskou zemí, trvá na tom, že Anglie je jeho královstvím a zapomíná, že ji musí nejprve dobýt a..."

„Nebyla snad také královstvím jeho otce?" vpadl mu do řeči Hogan, „Ale časy se smutně změnily od té doby, kdy jsme šli za válečným štěstím mučedníka. Tenkrát jste si směli posloužit kapounem, koněm, děvčetem, anebo nějakou jinou maličkostí, která patřila nepříteli a neslyšeli jste ani jediného káravého slova a nikdo se vás na nic nevyptával. Víš, človče, že tomu nejsou ještě ani dva měsíce, kdy Jeho Veličenstvo dalo v Kendale pověsit jednoho ubožáka za to, že vložil ruce na cizí kuře? Mor na ně, Crisi, myslím, že mám rozedmu v krku, kdykoli si na to vzpomenu. Když jsem toho chudáka viděl viset, přísahal jsem, že vypadnu při nejbližší příležitosti, a dnes... je to příkaz nutnosti."

„A jaké máš teď plány?"

„Válka je mým řemeslem a ne rozptýlením, jak tomu je u Wilmota a Buckinghamu a u všech ostatních hezkých šlechticů v naší setnině. A ježto není pravděpodobný, že mi králova armáda poskytne nějakou odměnu, vstoupím do vojska parlamentu. Uniknu-li z Penrithu živ, oholím vousy, ostříhám vlasy do slušivé a bohabojné délky, nasadím na hlavu paroháčský klobouk, obléknu černý kabát a odnesu svou šavli Cromwellovi zároveň s veršem z bible."

Sir Crispin se pohroužil do myšlenek. Hogan to zpozoroval a když se domníval, že správně vytušil příčinu jeho zamyšlení, řekl:

„Myslím, Crisi, že se mnou souhlasíš."

„Snad!" odpověděl roztržitě.

„Nu, tak tedy, nemusíme se rozloučit!" zvolal Hogan. V jeho hlasu zazněla náhlá horlivost, zrozená z obdivu, kterým

tento drsný voják štěstěny zahrnoval muže, jehož považoval za lepšího než sebe.

Ale Galliard odpověděl chladně:

„Ty zapomínáš, Henry!“

„Nezapomínám. Jistě, na Cromwellově straně tvého...“

„Pst! Uvážil jsem všechno dobře. Moje štěstí je závislé na štěstí krále. Jedině v jeho vítězství je můj zisk – ne zisk z plenění, Hogane, nýbrž zisk těch širokých lánů země, které jsou již dvacet let v rukou nepřátel mé rodiny. Zisk, za nímž jdu, je návrat na můj zámek Marleigh, a moje jediná naděje, že dostanu zpět své statky, je posadit krále Charlese na trůn. Nezvítězí-li Charles – a toho nás chraň Bůh – nezbude mi nic jiného než zemřít. Nebudu už mít ani nadějí, ani víru v život. Tak vidíš, Hogane,“ končil s lítostivým úsměvem, „na to, abych šel s tebou se nedá vůbec pomýšlet.“

Ir ho však nutil a domlouval mu ještě půl hodiny – ale marně. Konečně si uvědomil bezúčelnost svého počínání, zavzdychal, pohnul se nespokojeně na židli a jeho široký osmahlý obličej byl zastíněn lítostí. Cris si povšiml jeho výrazu a položil mu ruku na rameno:

„Spoléhal jsem na tebe, myslel jsem, že mi pomůžeš vyčistit Marleigh a vyhnat Ashburny, myslel jsem, že mi pomůžeš, až čas uzraje. Ale když odejdeš...“

„Věř mi, mohu ti ještě i tam pomoci. Kdo ví?“

Pak se náhle do hlasu otrlého kopiníka vkradl starostlivý tón: „Nemyslíš, že ti hrozí nebezpečí, když tu zůstaneš?“

„Nebezpečí? Mně?“

„Ovšem, za to, že jsi mi poskytl úkryt. To štěně z Montgomeryho pěchoty tě podezřívá.“

„Podezřívá? Copak jsem ze slámy, aby mě porazil dech podezření?“

„Je tu však ještě tvůj poručík Kenneth Stewart...“

„...který ti pomohl uniknout a jeho jediné možné chování je do budoucna mlčet – nebude-li ovšem chtít položit si

vlastnoručně oprátku okolo krku. Pojd', Henry," dodal náhle, „noc se krátí."

Hogan vstal a zavzdychal.

„Dej mi koně," pravil, „a s pomocí boží, zítřek mě již uvidí v táboře Cromwella. Nechť tě sama nebesa chrání a odmění, Crisi."

„Musíme pro tebe najít nějaký vhodnější oděv, než ten, co máš na sobě – střízlivější kabát, který se lépe hodí k puritánovi, kterého budeš hrát."

„Kde máš takový kabát?"

„Můj poručík má. Miluje bohulibou černou barvu, zvyk, který si osvojil ve svém presbyteriánském Skotsku."

„Já jsem však dvakrát tak tlustý jak on."

„Lepší těsný kabát na tvém břichu, než těsný provaz na tvém krku, Henry. Počkej chvíli."

Uchopil svíčku a opustil místnost. O chvíli později se vrátil s kabátem, který měl mladý muž ještě při hře v karty na sobě a který nyní z jeho ložnice vzal.

„Svlékni si svůj kabát!" poručil, usednul na židli a vyprazdňoval kapsy mladíkovy kabátu. Kapesník a několik papírů, které v nich našel, hodil nedbale na postel. Pak pomohl Irovi do ukradeného kabátu.

„Kéž mi Bůh odpustí moje hříchy!" zasténal Hogan, když cítil, jak mu sukno svírá břicho i hřbet a přiléhá těsně na paže. „Kéž mi odpustí a vyvede mne z Penrithu do Cromwellova tábora a nikdy v životě se již neurazím pro pomstu šaškovi, k jehož milence jsem si příliš mnoho dovolil."

„Strhni to pero ze svého klobouku," řekl Cris.

Hogan poslechl a opět zavzdychal:

„Pravdivě stojí psáno v písmu, že muž ve svém životě hraje mnoho úloh. Kdo by si byl kdy pomyslel, že jednoho dne si Harry Hogan bude hrát na puritána!"

„Když se nenaučíš lépe znát Písmo, nebudeš ho dlouho hrát." Cris si ho dlouho prohlížel a smál se:

„No tak, člověče, vypadáš v tom dost dobře. Tvůj nový kabát je trochu úzký v ramenou a trochu krátký dole. Ale není tak úzký, ani tak krátký, abys musel dát přednost rubáši, který je, Henry, tvou druhou možností.“

Hogan zplna srdce proklel kabát a svou smůlu. Když po chvíli s klením skončil, prohlásil, že je připraven k odchodu. Cris ho vedl dolů po schodech ven k boudě, která sloužila jako stáj.

Při světle lucerny osedlal jednoho ze dvou koní, kteří zde stáli, a vyvedl ho na dvůr. Otevřel vrátka, která směřovala do polí, a vyzval Hogana, aby vsedl na koně. Podržel mu třmeny, přerušil Irův mnohoslovný proud vděčnosti a popřál mu sbohem. Pak za ním ještě křikl, aby položil mezi sebe a Penrith co největší vzdálenost, ještě než začne svítat nový den.

III. DOPIS

Cris se vrátil do svého pokoje ve stísněné náladě a posadil se unaveně na postel. Lokty opřel o kolena, bradu podepřel dlaněmi a díval se před sebe. Obvyklý lesk jeho šedých očí byl zatemněn výrazem beznaděje, která se usadila v jeho tváři a ryla hluboké vrásky nad obočím.

S povzdechem se začal prohrabovat v dopisech, které vytahal z kapes Kennethova kabátu. Jeho pohled se zastavil u podpisu jednoho z listů. Jméno, které četl, znělo: Gregory Ashburn.

Jeho tvář zpopelavěla při pohledu na ten podpis a jeho ruce se začaly třást jako listy osiky. Horečně rozložil dopis a začal číst.

Drahý Kennethe,

píši ti opět v naději a s přesvědčením, že opustíš Skotsko a ztratíš svou víru v krále, kterému žádné štěstí již nepokvete. Cynthia se souží a budeš-li se ještě více vzdalovat od Marleighu, bude si snad myslet, že jsi váhavý snoubenec.

Neznám mocnějšího důvodu, který bych tě přivedl z Perthu do Sheringhamu, ale doufám, že tento důvod rozhodne tam, kde ostatní selhaly. Čekáme na Tebe a zatímco čekáme, připíjíme denně na Tvé zdraví. Cynthie Tě pozdravuje, jakož i můj bratr, a všichni doufáme, že Tě brzy uvítáme na zámku Marleigh.

Drahý Kennethe, buď ujištěn, že dokud žiji, jsem Tvůj oddaný Gregory Ashburn.

Cris ten dopis přečetl dvakrát. Pak se zaťatými zuby a se ztrhanýma očima seděl dlouho ponořen hluboce v myšlenkách.

Opravdu, to byla ale náhoda! Ten hoch, kterého potkal v Perthu a přivedl do své setniny, byl přítelem Ashburnovým – a snoubencem Cynthie. Kdo byla asi ta Cynthie?

Dlouho přemítal o nevyzpytatelných cestách osudu – neboť nyní věřil, že zde osud sám koná své dílo, aby mu pomohl. Věřil, že tímto znamením se osud projevuje ve chvíli, kdy si již začíná zoufat nad svým neštěstím. V duchu znovu osvěžil vzpomínku na své setkání s Kennethem.

Stalo se to před dvěma týdny na nádvoří hradu Perth. Crise zaujalo cosi v chování mladého muže a v jeho vzhledu. Pozoroval ho chvíli a pak k němu přišel a přímo se ho tázal, jak se jmenuje a co ho sem přivádí. Odpověděl zdvořile, že se jmenuje Kenneth Stewart, že přišel z Bailienochu nabídnout svůj meč králi. Poté se mu Cris snažil pomoci a získal pro něho místo a hodnost poručíka ve své setnině.

Proč byl tak přitahován k tomu mladému muži, kterého nikdy v životě neviděl? Nyní našel vysvětlení: byl to záměr osudu. Ten mladý člověk byl do jeho života seslán nebem, které konečně s ním projevilo soucit pro hluboká bezpráví, jež vytrpěl. Byl poslán jako klíč, se kterým, bude-li třeba, otevře bránu svého zámku Marleigh.

Dlouhými kroky chodil po pokoji a obracel v myslí všechny minulé události. Ano, bude-li to jednou nutné, využije toho chlapce. Proč by měl mít výčitky svědomí? Dostalo se mu kdy od Kennetha něčeho jiného kromě pohrdání a nenávisti?

Rozednívalo se již, když si šel lehnout, a slunce stálo na nebi, když usínal zmateným spánkem. Přísahal si, že zlepší své divoké mravy a že se vynasnaží získat si Kennethovu přízeň pro dobu, v níž ho bude potřebovat.

Když později vracel papíry Kennethovi s vysvětlením, k čemu použil jeho kabát, nemohl se ho přitom ptát na Ashburna. Kennetha v té chvíli překvapilo mírné chování sira Crispina, které připsal na vrub jeho přání, aby mlčel o příhodě s ukrytím kapitána Hogana. Crispin mu klidně a

jasně vyložil, že nyní ho nemůže udat, aniž by sám sebe neuvedl do nebezpečí zatčení. A Kenneth se rozhodl, že tedy bude mlčet. Dílem ho k tomu přiměl strach a dílem byl k tomu přesvědčen důvody sira Crispina.

A svého rozhodnutí nelitoval, neboť po celý zbytek toho zdoluhavého pochodu byl jeho dosud hlučný nadřizený podivně mírný a laskavý. Jeho staré chvástavé způsoby zmizely, pil méně, hrál méně, klel méně. Měl tak zdrženlivé a bohulibé způsoby, že by jimi potěšil i toho nejkyselejšího puritána. Divoký, znepokojující chlapík zmizel a jeho přezdívká rytíř z taverny se stala starým omylem.

Kenneth nyní k němu cítil větší sympatie, neboť se domníval, že je to kající, který konečně uznal, že se ve svých způsobech mýlil. A tento vztah vydržel beze změny až do 23. srpna, kdy jejich příjezd do města Worcester se podobal vjezdu vítězů.

IV. MITRE INN

Styky sira Crispina s Kennethem se stále více zlepšovaly ještě asi týden po příjezdu krále Charlese do Worcesteru. Zlou náhodou se však v předvečer bitvy stala příhoda, jež obnovila nepřátelství, které poručík ke Galliardovi cítil. Jevišťem se stala hospoda The Mitre Inn v High Street ve Worcesteru.

Toho dne seděla v hostinci nejveselejší společnost pijanů, jaká kdy potěšila srdce bouřliváka. Mladí praporčíci Lesleyho skotské jízdy, nestarající se ani za mák o Solemn League, seděli vedle řady vyznamenaných rytířů setniny lorda Talbota. Veselí mladí šlechtici z pitscotského pluku horalů, nedbající přísných postních nařízení církve, seděli tu s ďábelskými důstojníky Dalzelovy brigády a připíjeli z mnoha džbánek sladkého vína na zdraví krále a vyprazdňovali bezpočet mázů těžkého březnového piva.

Všichni byli v rozjařené náladě a smích se rozléhal hospodskou světnicí. Veselost jedněch pramenila z ostrých vtipů sousedů a smích jiných neměl jiného zdroje kromě vína, které bylo vypito.

U jednoho stolu seděl sir Faversham, který se minulé noci zúčastnil výpadu, jenž měl končit zajetím Cromwella, který dlel v Spetchley. Noční výpad se však následkem zrady nezdařil. Faversham vyprávěl skupině důstojníků, sedících u jeho stolu, jak se to vše odehrálo:

„U všech rohatých, pánové!“ zvolal. „Povídám vám, že nebýt toho řvoucího psa, sira Crispina Galliarda, byl by celý Middletonský pluk rozsekán na kusy. Stáli jsme tam na vrchu Red Hill v pasti jako ryby v zatažené síti. Všude kolem nás vylézali a rojili se všichni ti Lilburneovi vojáci, aby nás obklíčili a zničili. Byla to zeď živé oceli a odevšad zněly výzvy,

Průčelí domu ve Worcesteru, kde by král ubytován.

abychom se vzdali. Nepochybuji, pánové, že kdyby nás nutili jenom malinko víc, byli bychom odhodili zbraně – tak nás ta připravená past, do níž jsme padli, zbavovala odvahy. Pak najednou zazvonila nad našimi hlavami ocel, ozvaly se výkřiky: Hola! Jízdo!

Obrátil jsem se a za mnou stál ve třmenech ten šílenec Galliard a mával mečem. Svou setninu udržel v pořádku snad mocí kouzel, svou odvahou a hlasem. Pohled na něho vzpěnil naši krev jako víno. A on řval: „Na ně! Za mnou, všichni!“ Potom s uragánem kleteb šťval svou setninu na Cromwellovy kopiníky. Našemu náporu nešlo

vzdorovat a nad námi zněl jeho řev: „Na ně, nadělejte z těch paroháčů pentle, gentlemani!“ Ti ostrůhanci ustoupili a my, jako když řeka prolomí hráz, jsme prorazili jejich řady v průlomu. A díky tomu jsme se vrátili do Worcesteru.”

Když Faversham skončil své vyprávění, ozval se jásot a všichni pili na zdraví rytíře z taverny. Mezitím se opil asi tucet veselých kumpánů u sousedního stolu a bavil se obhroublým vtipkováním na účet mladého muže v černém obleku. Zdálo se, že mladý puritán v této společnosti není na svém místě, a opravdu, byl by udělal lépe, kdyby se tomuto hostinci vyhnul.

Žert začal vtipkováním praporčíka Tylera z Masseyova dragounského pluku, udělal několik výsměšných narážek na ženskou rukou psaný list, který Kenneth upustil a který mu Tyler vrátil. Bonmot padal za bonmotem tak dlouho, až jejich žerty překročily všechny meze. Mladý Stewart zezelenal zlostí, a protože to již nemohl snést, vyskočil.

„Proklatě!" vzkřikl a udeřil pěstí do stolu. „Ještě jeden takový shnilý kec a ten, kdo jej pronese, bude nucen dát mi satisfakci."

Jeho nečekaný výbuch a zuřivé gesto vyvolaly na okamžik němý údiv, neboť jeho vztek se groteskně odrážel od jeho slabé postavy a puritánského kabátce.

Pak mu ale z mnoha hrdel odpověděl burácivý smích a nad všemi se rozléhal ostrý hlas Tylera. Praporčík se držel za břicho a po jeho lících stékaly veselé slzy.

„Ale fuj, fuj, drahý důstojný pane Stewarte!" kvílel a pro smích nebyl schopen souvislého slova. „Co myslíte, že by tomu řekli úctyhodní reverendi od vás, kdyby vás viděli v této bojovné pozici a kdyby slyšeli vaše světské rozmlouvání s námi?"

„A co myslíte, že by král řekl této vaší opilé zbabělosti?" odpověděl Kenneth nepředloženě. „Zbabělosti, pravím!" opakoval a rozhlížel se po společnosti v šenkovně.

Smích utichl, když urážka, kterou jim mladý puritán hodil do tváří, pronikla zakaleným vědomím opilců. Chvilí bylo ticho, takové, jak bývá někdy, než udeří blesk. Pak, jako by byli domluveni, vrhlo se několik mužů na poručíka.

Všichni byli opilí a Kenneth Stewart mezi nimi neměl ani jediného přítele. Než se kdo nadál, zmocnili se ho, kopali, porazili ho na zem, roztrhli mu kabátec a nakonec mu Tyler z náprsní kapsy vyškubl list, který byl příčinou opilecké rvačky.

Avšak ještě než Tyler mohl dopis otevřít a číst, světnicí projel velitelský hlas:

„Tak dost! Zadržte!"

Muži se zarazili, obrátili se po hlase a ocitli se tváří v tvář muži v koženém kabátě a v širokém klobouku ozdobeném husím brkem. Pomalu se k nim blížil.

„Rytíř z taverny!" zvolal kdosi a všichni začali provolávat: „Ať žije hrdina z Red Hillu!" Neboť přestože tvář páně Galliardova byla často zamračená a jeho způsoby

nepříjemné, mezi kumpány v královské armádě nebyl nikdo, kdo by ho nemiloval.

Avšak nyní, když se k nim blížil, vyvolalo jeho mrazivé chování naprosté ticho.

„Dejte mi ten dopis!“ poručil přísně Tylerovi.

Překvapený Tyler chvíli váhal a sir Galliard čekal s nataženou rukou. Praporčík se marně rozhlížel kolem sebe, všichni kolem jen tiše čekali. Když viděl, že nemá podporu, dopis vydal, sice nerad, ale nepřál si roztržku se sirem Galliardem. Crispin se uklonil, poděkoval a s lehkým dvojsmyslným úsměvem opustil hospodu tak neočekávaně, jako do ní vstoupil.

Šel totiž kolem ní do biskupského paláce, kde část jeho setniny stála na stráž, a hluk doléhající do ulice ho vlákal dovnitř. Nyní pokračoval ve své cestě a dopis, který – jak doufal – lépe osvětlí Kennethovy styky s rodinou Ashburnů, zastrčil do kapsy.

Ale když se blížil k paláci, uslyšel za sebou rychlé kroky a čísi ruka se dotkla jeho ramene. Obrátil se.

„To jste vy, Kenneth!“ zabručel a chtěl jít dál, ale poručíkova ruka pevně svírala jeho rukáv. „Sire Crispine, jdu vám poděkovat.“

„Neudělal jsem nic, čím bych si zasloužil vašich díky. Přěji vám dobrý večer.“ A obrátil se, aby začal vystupovat po schodech, leč Kenneth ho opět zadržel.

„Zapomněl jste na dopis, sire Crispine,“ odvážil se namítnout a vztáhl ruku v očekávání, že list dostane.

Galliard na chvíli pocítil výčitku, že úloha, kterou nyní hraje, je úlohou padoucha. Okamžik váhal. Má mu vrátit dopis, aniž by si ho přečetl, a bojovat dále bez pomoci informací, které by mu list mohl poskytnout? Vzpomínka na Ashburna a na křivdy, které utrpěl, ho však přemohla a zadusila první ušlechtilé hnutí. Když mu odpověděl, bylo jeho chování ještě ledovější.

„Kvůli tomu dopisu bylo již tolik rámusu, že jej pro nic a za nic nevydám. Především se chci přesvědčit, zda jsem nebyl z nevědomosti ochráncem zrady. Zítřka, pane Kenneth, vám váš dopis vrátím.“

„Zrady?“ opakoval Kenneth a zlořečil nyní osudu, který ho učinil dlužníkem tohoto muže.

„Na svou čest, sire, ujišťuji vás,“ pravil přemáhaje své prudké hnutí, „ujišťuji vás, že to je dopis od dámy, která, jak doufám, se stane mojí ženou. Jistě, pane, již nyní nebudete trvat na svém úmyslu číst ten dopis.“

„To jistě budu!“

„Ale, sire...“

„Důstojný pane Stewarte, jsem pevně rozhodnut, a i kdybyste mne přemlouval až do soudného dne, nezměníte mé rozhodnutí. Tedy dobrou noc.“

„Pane Crispine!“ vykřikl mladý muž a jeho rty se chvěly nenávistným rozhořčením, „dokud žiju, nebudete číst ten list!“

„Pomalů, pomalů, pane! Co to pronášíte za slova! A to chcete, abych věřil, že tento dopis je nezávadný?“

„Je tak nevinný jako ruka, která jej psala, a vzpírám-li se tomu, abyste ten dopis četl, pak je to proto, že to je moje povinnost vůči ní. Věřte mi, sire,“ dodal prosebným tónem, „věřte mi, když vám znovu přísahám, že jeho obsah není jiný, než jaký by kterákoli dívka napsala svému snoubenci.“

Domníval jsem se, že jste tomu rozuměl také tak, když jste mne zachránil z rukou té bandy rváčů. Myslel jsem, že to, co jste udělal, byl šlechetný a velkomyslný čin – a zatím...”

Mladý muž se zarazil.

„Pokračujte, pane!“ žádal Galliard chladně, „a zatím...”

„Zde není žádné zatím, sire Crispine. Nezkazíte tak dobrý skutek. A nyní mi můj dopis vrátíte, že ano?“

Ačkoli byl Crispin necitelný, nyní povolil. Celá jeho výchova z minulosti – tak hluboko v něm založená – se vzepřela této lži, tomu tvrzení, že v oněch ženských

kudrlinkách tuší zradu. Dlouho již odumřelá hnutí velkomyslnosti a laskavosti se probudila opět k životu po prvním zavolání svědomí.

„Zde si tedy vezměte, chlapče, svůj list a již mi dejte pokoj," zavrčel, když Kennethovi podával dopis. A aniž čekal na odpověď či na slova uznání, otočil se na podpatku a pokračoval po schodišti paláce. Váhal však předtím příliš dlouho, než aby dojem, který v mladém muži zanechal, byl dobrý. A Kenneth, když se obrátil a odcházel, proklínal sira Galliarda a jeho nenávisť vůči němu vzrůstala každým krokem, který v tiché ulici zněl.

Král Karel II. vyjíždí do bitvy u Worcesteru

V. BITVA U WORCESTERU

Toho rána třetího září 1651 seděl sir Crispin v hostinci The Mitre ve velké společnosti šlechticů v plné zbroji. Připíjel si s nimi na prokletí všech ostříhanců (*ostříhanci – přezdívkou Cromwellových vojáků, kteří měli vlasy krátce ostříhané v době, kdy všichni muži nosili dlouhé a nakadeřené vlasy*). „Pánové," pravil, „je krásný počátek krásného dne. Dej Bůh, aby nás večer našel tak veselý, jako jsme nyní."

Ale krásný den, který začínal tak záhy, mu nepřinesl štěstí. Až do odpoledních hodin bránil na hradbách Worcesteru a bouřil všude tam, kde byla příležitost rozdávat rány, bil se po boku Montgomeryho u mostu Powick Bridge nebo Pittscottieho na vrchu Bunn's Hill. Musel se však držet na uzdě a čekat, až Charles a jeho rádci se rozhodnou přejít do útoku.

Powick Bridge

Konečně k němu došlo, avšak současně se šířily neblahé zprávy. Montgomery byl rozprášen a Pittscottie ustupoval na celé čáře, Dalzell se již vzdal a Keith byl zajat. Za těchto okolností se hlavní síly královské armády zformovaly u brány Sidbury Gate a sir Crispin velel v jejich středu, který vedl král Charles osobně. Ve skvělém útoku od hradeb města nebylo postavy, která by více vynikala, hlasu, který by zněl povzbudivěji. Toho dne poprvé Cromwellovi Železní jezdci ustoupili před královskou jízdou, jež v divokém náporu hnala před sebou vše, co jim přišlo do cesty, až dosáhla pozic dělostřelectva u lesa Perry Wood a odtud nakonec zahnali všechny ostříhance. Byla to slavná hodina po dni, kdy úspěch v bitvě byl na vahách. Nyní se všem zdálo, že nastal konečně obrat k vítězství.

Sir Crispin byl mezi prvními, kteří dorazili k dělům a tam s hlasitým křikem „Sláva kavalerii!“ rozťal dva dělostřelce, kteří tam ještě otáleli. Jeho výkřik nezůstal bez ozvěny a když se stali pány bojiště, vypuklo vše v ohlušující volání slávy. Po obou svazích vrchu se přes ustupující ostříhance dral ke králi vévoda z Hamiltonu a hrabě z Derby. Nyní již jen zbývalo, aby do bitvy zasáhla Lesleyho skotská jízda a dokončila rozprášení parlamentní armády.

Ale Lesley zůstal stát a královští, kteří ho očekávali u Perry, proklínali toho bídného zrádce, který zaprodal svého krále. V trpkosti si všichni uvědomili, že jejich odvážný útok jim konečné vítězství nepřinese. Nedostane-li se jim posil, neudrží dobyté pozice.

A po chvíli, když Cromwell opět shromáždil rozprášené Železné jezdce, byla královská armáda zatlačována z dobytého vrchu dolů a zpátky pod ochranu hradeb Worcesteru. Cromwellovi jezdci jim byli těsně v patách a pronásledovali je až k Sidburské bráně. Avšak ta byla zatarasena převráceným vozem s municí. V zoufalé situaci se královští obrátili a kladli puritánům poslední odpor.

Král Charles II. seskočil z koně a šplhal nahoru přes převrácený vůz. Další ho okamžitě následovali a mezi nimi i sir Crispin. Dohonil krále v High Street, kde nasedal na čerstvého koně a spěchal k pluku skotské pěchoty. Skotové však odhodili zbraně, vzdorovitě před ním stáli ve srovnaných řadách a odmítali uposlechnout jeho rozkazy. Cris na ně pohrdavě hleděl a proklínal je. Jeho hněv, probuzený Lesleyho zradou, potřeboval již jen toto poslední povzbuzení, aby se rozdmýchal v zuřivost. A to, co jim řekl o nich samých a o jejich zemi, to vše bylo tak trpké a opovržlivé, že to mohli snést jen lidé v nejnebezpečnější situaci.

Proklínal je ještě tehdy, když plukovník Pride v čele parlamentní jízdy již přemohl obránce Sidburské brány a vjel do města. Po této zprávě učinil Cris poslední pokus přemluvit pěchotu k činu:

„Vzhůru, vy skotští psi," hřměl, „Chcete se raději dát rozsekat na kusy? Vzhůru, psi – a neumíte-li žít, zemřete aspoň bez ostudy!"

Avšak marně jim spílal a marně se vysmíval. Stáli před ním ve vzdorovitém tichu a jejich zbraně ležely před nimi na zemi. Když se sir Galliard od nich nakonec odvrátil, předjel ho král a sám osobně se snažil vzkřísit odvalu, která v těchto skotských srdcích již zemřela. Nechtějí-li již stát při něm – volal – nechť ho zde sami zabijí. Raději zemře pod jejich mečem, než aby měl zahynout jako zajatec na popravišti.

Zatímco jim domlouval, Cris uchopil uzdu jeho koně a křikl na něj: „Chcete zde, Sire, zůstat tak dlouho, až budete zajat? Nechte je a zachraňte se!"

Charles otočil udivené oči na odhodlanou tvář Galliarda. Smutný úsměv pootevřel jeho rty a odpověděl:

„Máte pravdu, pane, pomozte mi." Pak se obrátil a sjížděl dolů postranní uličkou s rytířem, který ho následoval. Spěchali k domu v New Street, kde byl král ubytovaný a kde

chtěl odložit zbroj a přestrojit se. Když se však blížili ke dveřím, podíval se Cris přes rameno a zaklel.

„Pospěšte si, Sire," zvolal, „za námi přijíždí oddíl Prideovy jízdy."

Král se také ohlédl a když uviděl parlamentariány, zašeptal zoufale: „Již je po všem!" Avšak Cris již seskočil z koně.

„Slezte také, Sire!" vykřikl a pomáhal králi tak prudce, až se zdálo, že ho ze sedla strhl.

„Kudy?" tázal se Charles, dívaje se bezradně z levé strany na pravou, „Kudy?" opakoval.

Cris uchopil krále za rameno – neboť kdo v takovémto okamžiku může jednat obřadně – strčil ho přes práh do domu, pak sám vstoupil za ním, zavřel dveře a zasunul jedinou závoru.

Avšak náhlý řev Prideových jezdců prozradil, že je zahlédli. Král se obrátil k siru Crispinovi a v pološeru chodby, v níž stáli, spatřil Galliard hluboké vrásky, které brázdily královo čelo.

„A teď kam?" tázal se a v jeho hlase zazníval tón výčitky.

„A teď, Sire, prchněte," odpověděl rytíř, „Prchněte rychle, než přijdou."

„Prchnout?" pravil Charles udiven. „Ale kam, pane, kudy a jak?" Jeho poslední slova byla téměř přehlušena hlomozem, který se ozýval z ulice.

„Dozadu, Sire!" zněla prostá odpověď. „Dveřmi nebo oknem, jak budete nejlépe moci. Zadní část domu má východ na Corn Market, tudy vede vaše cesta. Ale spěchejte, ve jménu božím, pospíchejte – utečte dříve, než si na zadní vchod vzpomenou a než vám odříznou cestu."

Ještě během Galliardovy řeči zaduněla první prudká rána do dveří.

„Rychle, Vaše Veličenstvo!" prosil hlasem šílence.

Charles se pohnul, jako by odcházel, a pak se zastavil: „Ale co vy, pane? Vy nepůjdete se mnou?"

Crispin dupl nohou a obrátil ke králi tvář zezelenalou netrpělivostí.

„Musím tu zůstat," zařval na něj. „Ty zatracené dveře vydrží jen do chvíle, kdy se o ně opře silák. Za nimi najdou mě a já – pro vaši spásu – doufám, že jsem z pevnější hmoty než ty dveře. Sbohem, Sire!" končil již jemněji. „Bůh opatruj Vaše Veličenstvo."

A Cris klesl na kolena a dotkl se svými horkými rty ruky královny. Na dveře dopadalo silné krupobití ran a jedna z výplní již byla rozštípnuta ranou z muškety. Charles to spatřil, zašeptal cosi, čemu Cris nerozuměl, poslechl však a rychle prchal. Sotva zmizel v úzké chodbě v zadní části domu, dveře již pod ranami povolily a s mocným rachotem se zřítily dovnitř. Přes jejich trosky skočil do chodby mladý puritán – skorem ještě chlapec – a vykřikl: „Stuarte!"

Avšak jakmile udělal tři kroky, zarazila ho špička Crisova meče:

„Stůjte, tudy nesmíte projít!"

„Zpátky, synu Moabův!" odpověděl puritán. „Nebraňte mi vstoupit, jde o váš krk!"

Za ním se ve dveřích tlačili další, kteří volali, aby rozťal toho Amalekitu, který stojí mezi nimi a Charlesem Stuartem (*Amalekité byli starověký kmen semitského původu, který se potuloval po stepích skalnaté Arábie jižně od Palestiny*). Avšak Cris se místo odpovědi pochmurně zasmál a udržoval mladého důstojníka v šachu ostrým hrotem meče.

„Zpátky! Ustupte, nebo vás srazím!" hrozil ostrříhanec, „hledám toho zlovolného Stuarta."

„Míníte-li těmito rouhavými slovy Jeho Veličenstvo, vězte, že je nyní tam, kam vy se nikdy nedostanete – pod ochranou Boží!"

„Domýšlivý pse!" zahřměl mladík. „Ustup!"

Jejich meče se zkrřížily, chvíli narážel jeden o druhý. Pak se náhle Crisův meč vymrštil jako blesk a projel hrdlem protivníka.

„Chtěl jste to, splašený blázne!" zaklel.

Chlapec padal dozadu, do objetí těch, kteří stáli za ním, a pustil z ruky rapír, který odroloval až k nohám Crise. Rytíř se shýbl, a když se opět napřímil, držel v každé ruce po meči.

V útoku nastala pauza a po ní ke svému zděšení uviděl hlaveň muškety, namířenou na sebe přes rameno nejbližšího útočníka. Zaťal zuby v očekávání toho, co příští chvíle přinese, a těšil se naději, že král již asi šťastně unikl.

To je konec, pomyslel si, ale ten konec je teď vlastně příhodný, neboť poslední naděje, že dosáhne spravedlnosti, zmizela – byla odváta fatální porážkou, kterou přinesl tento nešťastný den.

Avšak náhle zazněl ryk z hrdla, v němž zuřivost a bolest se výhrůžně mísily, a současně byla odhozena stranou namířená hlaveň muškety.

„Chyťte mi ho živého!" řval starý muž. „Chopte se ho živého!" Byl to sám plukovník Pride, jenž se protlačil do první řady a spatřil krvácející tělo mladíka, kterého Cris zabil. „Chyťte mi ho živého!" řval. Pak se jeho hlas zlomil do nekonečné bolesti a sténal: „Můj synu! Můj chlapče!"

Cris pochopil, ale bolest starého puritána se ho nedotýkala.

„Musíte mne dostat živého?" smál se zachmuřeně. „Přisámbohu, tato čest vás bude stát mnoho. Dobře, pánové! Kdo z vás se chce první ucházet o čest zemřít mečem gentlemana?" vysmíval se jim. „Pojďte, vy synové čubky!"

Rozzlobený křik mu byl odpovědí a vzápětí z hloučku vyskočili dva muži. Více než dva totiž nemohli na něj útočit pro malou šíři chodby. Opět třeskla a zvonila ocel o ocel. Cris, ohebný jako panter, se přikrčil a oba jeho meče se zkrřížily s jejich meči.

Odskočil a opět s lehkostí odrazil útok, pak si protočením levého zápěstí podržel čepel jednoho z protivníků a než se chlapík mohl vyprostit, vyrazil proti němu mečem v pravici a probodl mu krk. Současně však na odkrytého rytíře zaútočil

druhý z protivníků, to bylo nebezpečí, kterému se Cris musel vydat všanc. Ale spolehl se na své brnění, a to mu také službu, již po něm žádal, prokázalo. Meč Cromwellova jezdce se neškodně smekl po krunýři a muž ztratil rovnováhu prudkostí svého výpadu. Klopýtl, ale než se mohl vzpamatovat, pronikl Crisův meč jeho tělem mezi řemeny, které spojovaly zadní část jeho pancíře s předním dílem.

Když oba muži klesli, vojáci přihlížející zápasu propukli ve zlostný řev a tlačili se do chodby. Ale rytíř stál pevně a špičky obou jeho mečů výhrůžně tančily před očima těch, kteří stáli nejbliže. Postřehl, že pobouření vojáci se tlačí jeden na druhého tak, že nemají prostor potřebný k použití mečů. Ihned výhody využil, podnikl dva výpady bezprostředně za sebou a další muži klesli k zemi.

Poté nastala opět přestávka a skupina vojáků se na ulici dohadovala s plukovníkem Pridem a prosila ho, aby jim dovolil zabít toho vraždícího ďábla střelami z muškety. Ale zármutkem zmučený otec byl neústupný. Toužil toho Amalekitu dostat živého, aby mu mohl dopřát stonásobného umírání místo smrti jedině.

Byli tedy vysláni dva muži, aby se pokusili ukončit hru s nepřemožitelným Galliardem. Pustili se do boje s nesmírnou vervou. Muž po levici odrazil Crisovu ránu a srazil rytířův meč, skočil do chodby těsně k němu, uchopil ho v zápěstí a křičel na muže za sebou, aby mu šli pomoci. Cris mezitím odrazil druhého protivníka, který rychle ustoupil a svíjel se bolestí, kterou mu způsobila vymknutá ruka. Pak se rytíř zaměřil na nepřítel, jenž mu visel na zápěstí. Musel jednat rychle, ztráta času by v této situaci byla osudná. Pudově tušil, že nesmí své čepele odvrátit od vchodu, nechce-li, aby další muži vnikli do chodby, otočil tedy pěst a zasadil muži košem rapíru tvrdou ránu doprostřed obličeje. Omráčen úderem padl naznak do náruče muže, který mu už spěchal na pomoc.

Nepřátelé učinili třetí přestávku v boji, aby se poradili. Pak tiše vyrazil do chodby na sira Crispina muž s kopím.

Rytíř hbitě uskočil ke stěně a vražedný bod jej minul. Okamžitě volnou rukou uchopil kopí. Trhnutím si kopiníka přitáhnul a vkládaje všechnu svou sílu do rány, nabodl ho na meč.

Pokryt krví svých nepřátel stál tu nyní před nimi a těžce oddychoval. Pot mu prýštil na plece a záda. Uvědomoval si, že síly mu rychle ubývají. Výsměšně se jich tázal, nezdá-li se jim, že by lépe udělali, kdyby ho zastřelili.

Ostříhanci vyčkávali. Zápas sice trval jen krátkou dobu, ale již pět jejich mužů leželo nataženo na zemi a šestý nebyl schopen boje. V chování rytíře a v jeho krví potřísněném vzezření bylo cosi, co je děsilo. Z prachem začerněné tváře svítily divoce oči a v koutcích rtů pohrával výsměšný úsměv. Vojáci se ptali sami sebe, co je to za chlapa, co stojí před nimi, jak se může smát v takové chvíli? Pak pověřivost znásobila jejich strach a řekli si, že ten, s nímž bojují, není člověkem, nýbrž ďáblem ve své zlé podobě.

Znovu se jim posmíval: „No tak, pánové, jak dlouho ještě mám čekat, než se vám zase uráčí?"

Zuřivě kleli a zůstávali v bezpečné vzdálenosti, dokud je plukovník Pride hlasitě nepovzbudil k novému činu. Nyní se na něho vrhli tak neočekávaně a prudce, že ho přinutili k ústupu. Svým mečem obratné šermoval před jejich tvářemi, ale tentokrát bez účinku. Počínali si již jinak, neútočili, nýbrž jen odráželi opatrně rány jeho čepele a omezovali se na nátlakovou obranu, postupovali zvolna k němu do chodby a modlili se v duchu, aby upadl.

Sir Crispin prohlédl jejich hru, ale marně hájil každou stopu půdy pod nohama, dokázal svůj ústup jedinež prodlužovat, přičemž jejich obranná taktika mu neposkytla žádnou příležitost k výpadu. Marně se snažil vydráždit oba muže v první řadě k útoku. Viděli, že stále ještě dokonale ovládá každý pohyb svého rapíru, a zůstali neoblomně věrni svému plánu, který nutil sira Galliarda, aby ustupoval jejich přesile.

Nakonec došli až tam, kde začínalo schodiště. Rytíř si uvědomil, že bude zcela jistě ztracen, dovolí-li jim, aby ještě několik kroků postoupili. Avšak přes všechno své úsilí, přes všechnu svou obratnost, byl tlačěn vytrvale dozadu tak dlouho, až po jeho pravici bylo tolik místa, aby jeden z útočníků mohl proklouznout na schodiště. Voják z první řady se dvakrát pokusil o tento obchvat, ale nebezpečný hrot Galliardova meče ho pokaždé zahnal zpět. Při třetím pokusu se muži nakonec podařilo proklouznout těsně u zdi a na jeho místo v útočné řadě nastoupil jiný puritán. Sir Crispin měl nyní proti sobě tři útočníky.

Uvědomil si, že konec již na sebe nedá dlouho čekat a bil kolem sebe divoce jako šelma zahnaná do kouta. Vtom na něj neočekávaně skočil muž ze strany ze schodiště a pevně sevřel jeho pravou paži. Dřív, než ho sir Crispin mohl setřást, skočili po něm druzí dva a chopili se ho.

Zadní část domu, kudy král uprchl na Corn Market.

Zápasil s nimi, jako by byl posedlý ďáblem, ale svírali ho pevně. Dvakrát během toho zápasu tělo na tělo se pokoušel vstát a setřást je, avšak muži ho už nepustili, opět mu podrazili nohy a povalili ho na dlaždice chodby, pak přiskočili další na pomoc a rytíř již nepovstal.

„Odzbrojte toho psa!“ křičel Pride, „odzbrojte ho a svažte mu ruce i nohy!“

„Pánové, myslím, že toho není třeba!" odpověděl sir Galliard a těžce oddychoval, „vzdávám se vám. Vezměte si můj meč a já poslechnu vaše rozkazy."

Zápas byl dobojován a prohrán, avšak Cris byl skoro rád, že opona spadne po tak důstojné obraně. Byl také šťasten vědomím, že jeho vytrvalý odpor zadržel vojáky na tak dlouho, aby se králi podařilo uniknout.

VI. ČEKÁNÍ NA POPRAVU

Ostříhanci vlekli sira Galliarda ulicemi Worcesteru, a i když byl jedním z nejdrsnějších mužů, jací kdy nosili pancíř, způsobily mu hrůzy, jichž se stal svědkem, více než jedno zachvění srdce. Město se proměnilo v jatka a všechny stružky jeho ulic byly naplněny krví. Porážka přívrženců krále byla dokonalá a Cromwellovi fanatičtí řezníci se vrhli na město a nyní jeden druhého předstihovali v ukrutnostech a vraždách. Domy byly přepadány a drancovány a jejich obyvatelé, ať už se bránili či nikoli, ať již byli ozbrojeni anebo bezbranní, muži, ženy i děti, všichni byli bez milosti vražděni. Vzduch worcesterských ulic zhoustl výpary z divokého krveprolití.

Praskání štípaných a lámaných dveří, které povolovaly pod údery seker, se mísilo se řinčením mečů o meče, s rachotem mušket a pistolí, s lomozným zvoněním pancířů a s dusotem lidských nohou a koňských kopyt v řevu, který naplňoval tuto zmatenou hodinu. A nad vším tím šílenstvím se neslo divoké, chraptivé klení vraždících mužů, výkřiky hrůzy, steny umírání, modlitby a kletby ubíjených obětí.

To všechno sir Galliard viděl a slyšel a z hloubi celé této bědy zapomínal na svou vlastní smutný osud. Nedbal ani toho, že puritáni, jdoucí mu v patách, ho pobízeli k rychlejší chůzi ranami oštěpu.

Nakonec se zastavili v městské čtvrti, kterou neznal, před prostorným a vysokým domem. Dveře byly rozevřeny dokořán a přes práh budovy, ven i dovnitř, se pohybovaly dva nekonečné proudy parlamentních důstojníků a vojáků.

Sir Crispin a jeho pochopové byli nuceni čekat značnou chvíli v prostorné předsíni. Potom však byl vstrčen do jedné pootevřených dveří do haly. Zde byl postaven tváří v tvář středně velkému muži, který stál uprostřed pokoje v plné zbroji. Mužova tvář byla drsná a rudá a vynikal v ní velký nos. Jeho hlava byla nepokryta a na stole po jeho straně stála helmice, již odložil.

Když vstoupili, vzhlédl a zamračené oči na chvíli spočinuly na štíhlém zajatci, jehož zrak byl plný odvahy. Galliard mrazivě vracel pohled muže, jehož totožnost uhodl.

Po chvíli se zeptal: „Kohopak to tu máte?”

„Toho, jehož zločiny jsou příliš ohavné, než aby si jejich původce zasloužil smrt vojáka, můj Lorde!” odpověděl Pride.

„Teď lžete, vy zatracený povstale!” vykřikl sir Crispin. „Pokud musíte pronést obžalobu, řekněte panu Cromwellovi alespoň pravdu. Řekněte, že jsem sám bojoval proti vám a celému tuctu vašich psů a nebyl zajat, dokud jsem jich sedm nerozsekal. Vypravujte mu o tom, důstojný pane zpěváků žalmů, a nechť on sám posoudí, lžete-li anebo ne. Řekněte mu také, že vy, který jste...”

„Přestaňte!” přerušil ho Cromwell. „Mlčte, nebo vám dám roubík! A nyní, plukovníku, chceme vyslechnout vaši obžalobu.”

V dlouhém líčení, v němž každou podrobnost patřičně vyšperkoval, vypravoval Pride, že tento bezbožný zloduch byl příčinou šťastného uniknutí mladého Charlese Stuarta. Nebýt jeho zásahu, král by jim padl do rukou. Obvinil sira Crispina také z vraždy svého syna a ze zabití dalších pěti statečných a bohabojných vojáků. Poté přesvědčoval Cromwella, aby mu dovolil naložit s tímto vtěleným ďáblem podle jeho zásluh.

Odpověď Lorda Generála vyzněla zpočátku velmi nepuritánsky, ale pak se Cromwell konečně ovládl a pravil: „To již je druhý, kterého mi v poslední půlhodině přivedli a jehož obviňují z téhož zločinu. Tamten, to byl nějaký mladý

blázen, který u brány St. Martin dal Stuartovi svého koně. Nebýt jeho, byl by Stuart chycen."

„Tak přece jen vám utekl!" vykřikl sir Galliard. „Bůh buď za to pochválen!"

Cromwell se na něj na okamžik zamyšleně podíval a pak řekl zlostně: „Dobře uděláte, sire, poprosíte-li Pána, aby nyní pomáhal vám! A pokud jde o onoho mladého muže z Baalu, o vašeho velitele, neradujte se předčasně z jeho útěku. Z téže nejvyšší milosti, z níž nám dnes Pán dopřál vítězství, může ještě zlovolného Stuarta vložit do mých rukou. Za to, že jste zdržel jeho zajetí, pane, propadáte mi hrdlem. Ještě před úsvitem budete současně s oním druhým buřičem, který Charlesovi pomohl, oběšen."

„Budu alespoň viset v dobré společnosti," odpověděl sir Crispin, „A za to vám, pane, vzdávám své díky!"

„Strávíte noc ve společnosti toho druhého lotra," pokračoval Cromwell, „a prosím, abyste ji strávil v takovém přemýšlení, jaké se bude hodit ke konci vašeho života. Odved'te ho!"

„Ale, můj Lorde!" zvolal Pride a pokročil ke Cromwellovi.

„Co chcete?"

Cris nerozuměl, co říkal, avšak slova, která pronášel pološeptem, byla prosebná. Lord Protektor však potřásl zamítavě hlavou a děl:

„Ne, tohle nemohu schvalovat. Musí vám postačit, že zemře. Cítím vaši ztrátu s vámi, leč takové jsou již náhody války. Nechť vás posiluje vědomí, že váš syn zemřel pro věc spravedlivou. Nezapomínejte, plukovníku Pride, že Abraham neváhal nabídnout své dítě v oběť Bohu. A tak tedy odejděte sbohem."

Tvář plukovníka se stáhla do hořké grimasy a jeho oči chvíli spočívaly na nehybném obličejí rytíře. Šlehala z nich zloba a pomsta. Pak pokrčil rameny a odešel. Za ním byl odveden i sir Crispin.

V předsíni opět dlouho čekal. Konečně přišel důstojník a poručil mu, aby ho následoval, a odvedl ho do síně, v níž byly stráže a hlídky. Zde mu svlékli zbroj a opět ho odvedli. Cris šel mezi dvěma žoldnéři za důstojníkem, který spěchal napřed. Šli do třetího poschodí a dali se chodbou, kterou ho vedli ke dveřím, u nichž stála stráž. Na důstojníkův rozkaz se strážce otočil a odsunul těžké závory. Dveře se otevřely. Setník rozkázal siru Crispinovi, aby vstoupil, a sám ustoupil ke zdi, aby Galliard mohl vejít.

Crispin nepromluvil ani slova a poslechl. Když přestoupil práh, zjistil, že je v chudém a tmavém pokoji. Slyšel, jak se za ním zavírají těžké dveře a zasouvají závory. Jeho odvážné srdce poněkud zesláblo, když si uvědomil, že ty zamčené dveře ho navždy oddělily od světa. Až příště překročí tento práh, bude to znamenat již jen předehtu k překročení prahu věčnosti.

Pak se náhle v jednom z tmavých koutů cely kdosi pohnul a sir Galliard se zarazil. Uvědomil si, že tu není sám. Vzpomněl si na Cromwellova slova.

„Kdo jste?“ ozval se zastřený hlas, který výmluvně svědčil o velkém neštěstí, jaké prožívá.

„Důstojný pan Stewart!“ zvolal Cris, poznáváje svého společníka. „Tak to vy jste dal králi svého koně u brány St. Martin! Kéž vám to nebesa oplatí! Pro rány boží!“ dodal, „nepomyslel jsem ani ve snu, že se s vámi setkám ještě na této straně hrobu.“

„Kéž by tomu nebesa zabránila!“ zněla bolestná odpověď. „Co vy tu děláte?“

„S vaším dovolením se budu veselit tak, jak se může veselit muž, v jehož hodinách se písek již téměř přesypal. Lord Generál, ať ho ďábel usmaží, až nastane jeho čas, ze mne ráno udělá kyvadlo a dává mi noc, abych se k tomu poslání dobře připravil.“

Mladý muž vstoupil do světla a smutně se díval na sira Crispina.

„Jsme tedy druhy v neštěstí!"

„Byli jsme kdy druhy v něčem jiném? Podívejte se, pane, buďte trochu veselejší. Když to má být naše poslední noc na tomto ubohém světě, užijme si ji tak příjemně, jak jen to bude možné."

„Příjemně?"

„Bude to asi těžké!" smál se Cris. „Kdybychom byli v rukou křesťanů, neodepřeli by nám soudek, nad kterým bychom si mohli užívat radost z našeho posledního žertu a zahřát se v nočním vzduchu, který v této podkrovní světničce bude jak se patří ledový. Ale ti ostříhanci..." Přestal mluvit, aby se podíval do džbánu, který stál na stole. „Voda! Pah! Ti žalmožrouti jsou ale špinavá banda!"

Kenneth zvolal: „Milosrdné nebe! Copak vůbec nemyslíte na svoji smrt?!"

„Pořád myslím, dobrý mládenče, pořád na to myslím a chtěl bych se na zítřejší tanec připravit nějakým veselejším způsobem, trochu srdečněji, než mi chce dopřát starý Noll (*Noll - přezdívkou Olivera Cromwella*) – vem ho za to d'as!"

Kenneth před rytířem ustoupil pln hrůzy. Jeho stará nenávisť vůči siru Crispinovi se probudila tou bezbožnou lehkomyšlností, nevhodnou v té těžké chvíli. Myšlenka, že musí strávit celou noc v jeho společnosti, v něm přemohla hrůzu před smrtí a strach, jehož byl kořistí.

Crispin to zpozoroval, pohrdavě se zasmál a odešel k oknu. Byl to malý otvor a dvě křížem přes sebe zasazené železné tyče mařily všechny naděje na útěk. Jakmile se podíval z okna, zjistil, že nejúčinnější překážkou útěku by byla výška okna nad zemí. Dům stál svou zadní stěnou přímo na břehu řeky, byl postaven na kamenné, třicet stop vysoké podezdívce. Na koruně podezdívky, asi čtyřicet stop pod oknem, vedl úzký ochoz, opatřený železným zábradlím. Byl však tak úzký, že kdyby někdo z toho okna skočil, byl by jej určitě minul a dopadl do řeky, která tekla dobrých sedmdesát stop pod nimi. Cris se obrátil a povzdychl si. Když

přistupoval k oknu, cítil určitou naději, ale nyní ho opouštěl v zoufalství.

„No dobře tedy," řekl, „budeme se houpat, a to bude konec všeho."

Kenneth opět usedl na své místo v rohu místnosti. Zahalil se do svého pláště a zabral se do hlubokého přemýšlení. Jeho pohledná tvář byla zbrázděna vráskami bolesti. Když se na něj sir Crispin zadíval, změklo mu srdce a šlo tomu mladému muži naproti tak, jako oné noci, kdy ho spatřil poprvé na nádvoří perthského hradu.

Vzpomínal na to setkání, vzpomněl si na sympatie, které ho k němu vedly, a zdálo se mu, že tenkrát Kenneth tento cit sdílel s ním. Tak dlouho, dokud se nezačal domnívat, že sir Crispin je bezbožný výtržník. Myslel nyní na propast, která se mezi nimi čím dál víc rozevírala. Chlapec byl přímý a bohabojný, pravdivý a měl přísné ideály, podle nichž chtěl řídit svůj život. Když se sir Galliard na něj díval, uvědomil si, že s ním špatně zacházel. Jeho chování vůči němu bylo jednáním nevázaného pijana, jímž se skutečně stal, bylo to vše jiné, jen ne chování šlechtice, za nějž se kdysi považoval.

„Kennethe!" promluvil konečné a jeho hlas měl tón tak neobyčejně mírný, že mladý puritán překvapeně vzhlédl. „Slyšel jsem, že to není nic zvláštního, snaží-li se lidé, stojící na prahu věčnosti, napravit alespoň díl toho zla, které snad v životě způsobili."

Kenneth se zachvěl. Crisova slova mu připomněla jeho blízký konec. Rytíř se odmlčel, jako kdyby čekal na slova povzbuzení. Když však ta slova nepřicházela, pokračoval:

„Nejsem ten kající se hříšník, jak vy si, Kennethe, představujete, že bych měl být. Žil jsem svůj život – můj Bože! Ale jak jsem ho žil, tak i zemru. Odváží se snad někdo tvrdit, že několik hodin naříkavého modlení může zmenšit váhu celých let drzé nevázanosti? To je nauka pokrytců, kteří nemají ve svém životě tolik síly, aby žili tak, jak jim to svědomí prikazuje, a kteří ani v hodině smrti nemají tolik

odvahy, aby se přiznali k činům, jichž se dopustili. Já sám takový nejsem. Jestliže můj život byl špatný, byla také moje pokušení prudká, a to, co ještě zbývá, je v božích rukou. Ve svém životě jsem se prohřešil proti mnohým lidem, zničil jsem úmyslně život mnohého statečného mladíka, někdy opravdu jenom ze svévole nebo hněvu. Oni tu však se mnou nejsou, ale zato jste tu aspoň vy, a to málo, co se omluvou napravit dá, mohu udělat. Když jsem vás uviděl poprvé v Perthu, přál jsem si mít ve vás přítele – a takové přání jsem neměl již dvacet let. No, nepodařilo se mi to. Jak by to také bylo možné, holub nemůže nikdy hnízdit v hnízdě supů."

„Již ani slovo, pane!" zvolal Kenneth, jehož upřímně dojala a snad ještě více udivila nevídaná pokora toho muže, kterého nikdy neviděl jinak, než ve vyzývavém a výsměšném postoji.

„Zapřísahám vás, už ani slova! Všechny nepatrné křivdy, které jste mi snad způsobil, vám odpouštím tak rád, jako bych si přál, aby bylo odpuštěno mně. Není psáno, že tomu tak má být?" A podával mu ruku.

„Musím ještě něco dodat, Kennethe," odpověděl sir Crispin, nevšímaje si podávané ruky. „Mám vůči vám nyní stejné city, jaké jsem měl na hradě Perth. Nesnažím se hledat pro ně vysvětlení. Snad je to proto, že si uvědomuji rozdíl, který je mezi námi, snad ve vás vidím svůj vlastní obraz z dávných let, kdy jsem sám byl taky čestným člověkem. Ale nechme toho. Hleďme, tam zapadá slunce, ale ani vy, ani já je již nikdy nespatříme. Mně na tom pramálo záleží. Ve mně již zemřely všechny naděje, a když ty jsou mrtvé, co na tom, že tělo také zemře. Ale v těchto posledních hodinách, které máme spolu žít, chtěl bych mít aspoň vaši úctu. Chtěl bych, abyste zapomněl na mou prudkost a křivdu, které jsem se chtěl vůči vám dopustit v té hloupé příhodě vašeho včerejšího dopisu. Chci, abyste mi uvěřil, že jsem-li zlý, jsem jenom takový, jaký mne udělal život. A zítra ráno, až odtud budeme společně odcházet, chtěl bych, abyste ve mně

alespoň viděl muže, v jehož společnosti se nemusíte stydět zemřít."

Mladý muž se zachvěl.

„Mám vám vypravovat události svého života? Kenneth, rád bych si ve své mysli zopakoval všechny příhody svého ubohého života, ostatně vyprávěním těchto osudů nejrychleji uplyne čas, který nám ještě zbývá, a až mne vyslechnete, budete mi soudcem. Co tomu říkáte, Kenneth?"

Přes strašlivou bázeň před jitem, jež ukončí noc, působil na Kennetha nový tón v Galliardově řeči tak, že dokonce prosil, aby sir Crispin s příběhem již začal. A rytíř se dal do vyprávění.

VII. PŘÍBĚH RYTÍŘE Z TAVERNY

Od okna, u něhož stál, se sir Crispin vrátil k hrubé posteli a vrhl se na ni jak široký, tak dlouhý. Jediná židle, která v místnosti stála, byla obsazena Kennethem.

Galliard si vydechl z plných plic, neboť měl nyní pocit fyzického uspokojení. „Při svatém Jiří, ani jsem nevěděl, že jsem tak unavený," zabručel. Pak se na dlouhou dobu odmlčel a vraštil obočí jako člověk, který sbírá své vzpomínky. Nakonec začal vyprávět klidným, nedojetým hlasem, v němž bylo více patosu, než někdy obsahují heroické eposy.

„Je tomu již strašně dávno – dvacet roků, tenkrát jsem byl, jak jsem vám již řekl, čestný mládenec, kterému se svět zdál být čarovnou zahradou, místem, kde kvetou růžová poupata vonící nadějemi. Takové byly, Kennethe, moje iluze. Jsou to iluze mládí, je to mládí samo, neboť ztratíme-li možnost mít je, nejsme již mladými, jakkoli je nám málo let. Zachovejte si své sny, Kennethe, važte si jich, chraňte si je žárlivě tak dlouho, jak budete moci..."

„Mohu přísahat, pane, že iluze, které mám, si uchovám po celý svůj život," řekl puritán s trpkým humorem a dodal: „Zapomínáte, sire Crispine..."

„Opravdu zapomněl jsem. Vrátil jsem se do doby před dvaceti lety a tehdy ještě byl náš zítřek daleko." Usmál se jemně, jako by ho to selhání paměti pobavilo. Pak pokračoval:

„Byl jsem jediný syn nejurozenějšího šlechtice, jaký kdy žil, byl jsem dědicem starého váženého jména a zámku tak

pyšného a pozemků tak krásných a žírných, jaké mohou být jedině v Anglii.

Lžou ti, kteří říkají, že podle svítání můžeme předpovídat, jaký bude den. Nikdy nebylo skvělejšího jitra, než úsvit mého života, a nikdy dne tak podmračeného. Naše pozemky hraničily na severní straně s pozemky rodu, s nímž jsme žili již více než dvě staletí v nepřátelství. Byli to puritáni, zamračení a pyšní ve své přísnosti mravů. Považovali nás za bezuzdnou rodinu, protože jsme užívali života, který nám dal Bůh – a tenkrát již, jak mi bylo vyprávěno, začala jejich nenávisť. Když jsem byl mladík asi tak starý jako vy, Kennethe, jejich dvůr byl ovládán dvěma mladými šviháky, jimž ale málo záleželo na udržení pověsti o pobožnosti jejich domu. Žili tam se svojí matkou – ženou, která byla příliš slabá, než aby křížila jejich záměry, a ostatně, snad ani neměla názory příliš puritánské.

Odhodili tedy černé roucho, které jejich předkové nosili ve všech generacích, a oblékli se do veselého kroje rytířského. Nechali si narůst dlouhé kadeře a do uší si zavěsili náušnice, pili mnoho a ve rvačkách se vyrovnali těm nejodvážnějším, svou řeč vyzdobili kletbami, neboť nikdy neslyšíte tolik rouhání, jako ze rtů, které se v mládí nedobrovolně otevíraly k modlitbám.

Mně se vyhýbali jako moru a když jsme se náhodou potkali, zdravili jsme se tak obřadně, jako ti, kteří se právě chystají zkřížit čepele v souboji. Pohrdal jsem jimi pro jejich odpadlictví víc, než můj otec nenáviděl jejich otce pro pobožnůstkářství, a oni pudově vycítili, co jsem si o nich myslel, a nenáviděli mne hlouběji, než jejich předkové moje předky. A jejich žluč ještě více překypovala kvůli tomu, že celý kraj mne ctil více než je. Proto také jejich pomsta na sebe nedala dlouho čekat.

Náhodou měli sestřenici – dívku tak spanilou a čistou, jako oni byli ohyzdní a špatní. Jednou jsme se – ona a já – potkali v lukách. Bylo to na jaře – Bože! Jako by to bylo

včera! A oba jsme zapomněli na tradici jmen, která jsme nesli. A bylo-li naše první setkání pouhá náhoda, scházivali jsme se později na smluvených schůzkách, mnohokrát. Jak byla líbezná! Jak krásný byl tehdy celý svět! Jak bylo sladké žít a být mlád. Milovali jsme. Co pro nás znamenala nenávist, která rozdělovala naše rodiny po celá staletí? Na nás bylo, abychom odstranili všechno nepřátelství.

A tak také smýšlel můj otec. V prvních dnech proklínal nezdárnost svého syna. Potom však, když jsem se na kolenou hájil tak výmluvně, jak jen to mládí umí, potom již neproklínal. Snad se ve své mysli vrátil zpět do svého vlastního mládí. Nakonec mi poručil, abych vstal a šel na námluvy, což bylo mým přáním. Avšak on pro mne udělal ještě víc. Byl prvním mužem našeho rodu, který překročil práh jejich dvora. Šel za mne prosit o ruku jejich sestřence.

Tu přišla jejich hodina. K nim, kterým lidé často dali najevo, že jsou pod námi, přišla prosit hlava naší rodiny. Oni, od nichž celý kraj očekával, že zmlknou, jakmile promluví někdo z nás, měli nakonec možnost říci nám Ne. A také to řekli. Když se tenkrát můj otec vrátil, hořkými slovy mi vyprávěl o urážce, jíž se mu dostalo, pak mlčky ukázal na toledský meč, který před dvěma lety přinesl ze Španělska. Vytáhl jsem z pochvy tu panenskou čepel a přečetl jsem na ní vyrytý španělský nápis, který jsem pro pláč a vztek viděl jen nejasně. Bylo to hrdé motto, všechna vášeň a pýcha Španělska byla v něm:

„Netas mne bez příčiny, neukládej mne beze cti!"

Příčinu jsem měl a že meč vložím se cti do pochvy – to jsem si přísahal. Tento slib jsem měl na mysli, opásal jsem se mečem a šel jsem vstříc svému prvnímu souboji."

Sir Crispin se na chvíli odmlčel, těžce vzdychl a pak se krátce zasmál:

„Ztratil jsem ten meč před lety," řekl zamyšleně, „A mým přítelem se stal meč hrubšího zrna, bez inskripce, která by majitele meče k činu a cti povzbuzovala."

Znovu se zahloubal do svých myšlenek, až ho Kennethův hlas vyrušil:

„Váš příběh, pane!"

Stíny soumraku houstly a když Galliard pootočil svou tvář k mladíkovi, nemohl již rozeznat jeho obrysy. Ale jeho hlas byl plný očekávání.

„Zajímá vás to tolik? Tak – horkokrevně jsem běžel do dvora a žhavými slovy jsem ony psy vyzval, aby mi dali zadostiučinění za hanbu, jíž zahrnuli mého otce a můj dům. Věříte mi, Kenneth, že mne odmítli? Schovali své zbabělé životy za štíty výsměchu. Řekli mi, že nebudou se bít s chlapcem a vyzvali mne, abych si napřed dal narůst vousy a potom snad prý popřejí sluchu mým výzvám.

A tak jsem odešel zahanben a odnášel jsem si s sebou vztek stokrát zarytější, než s jakým jsem tam šel. Můj otec mi řekl, abych si všechno uložil do paměti na dobu, kdy můj zralejší věk je přinutí mne vyslechnout – a to jsem mu slíbil. Potom mne prosil, abych ve své duši smazal jakoukoli naději na manželství s jejich sestřenicí, a ačkoli jsem mu v té chvíli neslíbil nic, přece jen jsem si umínil, že ho i v tomto přání poslechnu.

Ale byl jsem příliš mlád, ještě ne dvacet roků. Týden jsem svou milovanou dívku neviděl a již jsem byl nemocen zoufalstvím. Pak jsem nakonec za ní jednou večer šel, vrhl jsem se jí k nohám a zapřísahal jsem ji, aby mi zůstala věrna a čekala na mne. Ubohá dívka ke svému velikému neštěstí přísahala.

Jste sám zamilovaný, Kenneth, a můžete si domyslit, jaká netrpělivost se mne po té přísaze zmocnila. Jak jsem mohl čekat? Asi padesát mil od našeho zámku byl malý statek uprostřed pozemků, které jsem zdědil po sestře své matky. Zapřísahal jsem ji, aby se tam se mnou tajně uchýlila. Nalezl bych kněze, který nás sezdá, a tam bychom zatím žili, šťastni, sami a v lásce. Nakreslil jsem jí obraz budoucnosti se

lživostí zamilovaného mládence a ona podlehla kouzlu mého líčení. Uprchli jsme o tři dny později.

Byli jsme knězem oddáni ve vesnici, která platila desátky zámku Marleigh, a pak jsme jeli do našeho malého domova. Tam o samotě, jen se dvěma sloužícími – s mužem a ženou, kterým jsme mohli důvěřovat – žili jsme a milovali jsme se a byli dokonale šťastni.

Její bratrance nevěděli o mém statku a ačkoli prohledali pečlivě celou krajinu v okolí mnoha mil, nenašli nás. Můj otec o všem věděl, soudil však, že to, co se stalo, se již nedá odčinit a zůstal klidný. Na začátku příštího jara se nám narodilo dítě a naše blaženost, která neměla mezí, proměnila osamělé sídlo v ráj.

Asi měsíc po narození našeho dítěte na nás dopadla rána. Byl jsem pryč, mimo dům, užíval jsem si potěšení lovu. Sluha odjel do nejbližšího města s tím, že se vrátí až příštího dne. Často jsem pak proklínal svoji pošetilost, kdy jsem svoji ženu nechal doma pouze pod ochranou slabé služby.

Vrátil jsem se dřív, než jsem měl v úmyslu, snad jsem byl veden nějakým andělem, který se snažil dostat mne včas domů. Ale přišel jsem již příliš pozdě.

Před vraty statku jsem viděl dva uvázané koně. S temnou předtuchou jsem proběhl otevřenými vraty a skočil jsem do domu. Uvnitř – Bože! Na zemi ležela moje milovaná žena, a v prsou měla široce rozevřenou ránu, zasazenou mečem. Podlaha kolem byla zastříkána krví. Okamžik jsem zůstal stát, oněměl jsem, pak mne vyrušil pohyb naproti u zdi a spatřil jsem tam oba vrahy, točící se ke mně. Jeden z nich měl v ruce krvavý meč.

V té osudové chvíli se proměnila celá moje povaha a člověk laskavý se proměnil v toho prudkého muže, kterého znáte. Když tenkrát moje oči spatřily její dva bratrance, ztuhla mi krev v žilách. Zaťal jsem zuby, moje tepny se zauzlily, moje ruce zvedly loveckou pušku. Nevím, jak dlouho jsem tam stál, s očima upřenýma na ně. Pak jsem zařval a

skočil kupředu a kroužil pažbou nad hlavou. A jako že je Bůh nade mnou, byl bych je oba poslal nejkratší cestou do pekel. Avšak při tom skoku se mi smekla noha v její krvi a padl jsem vedle ní. Puška mi vyletěla z ruky a udeřila do zdi. Nevím, co jsem potom dělal, ale když jsem tam u ní tak ležel, věděl jsem, že si nepřeji již nikdy vstát. Napadlo mne, že ti zbabělci toho využijí a zavraždí mne. V šílenství té strašlivé chvíle jsem si to i přál a nepokoušel jsem se ani vstát, ani se bránit. Jediné, co jsem udělal, bylo, že jsem objal svoji lásku a přitiskl jsem k její studené tváři svůj obličej.

Zůstal jsem u ní tiše ležet a jeden z nich mě zezadu probodl mečem, který mi projel celým tělem. Pak se místnost zatměla, zdálo se mi, že se naklání a že se její stěny na mne bortí. V uších mi dunělo, slyšel jsem dětský pláč. Pak jsem jako by z dálky slyšel, jak jeden z těch řezníků křičí: „Rychle, podřízni tomu harantovi krk!“ A pak jsem ztratil vědomí.”

Kenneth se zachvěl.

„Můj Bože!“ zvolal. „Ale byl jste pomstěn, sire Crispine?“

Crispin však pokračoval, jako by Kennetha neslyšel:

„Když se mi vrátilo vědomí, byl statek v plamenech.

Nevím, co jsem dělal. Nevím, jak jsem vylezl z toho hořícího domu. Ale ráno příštího dne mě našel sluha, ležel jsem obličejem v záhonu na zahradě u zčernalé zříceniny, a byl jsem smrti tak blízko... Bůh ale chtěl, abych přežil. Trvalo to téměř rok, než jsem byl natolik zotaven, abych se aspoň trochu podobal svému dřívějšímu já. Ale už by nikdo ve mně nepoznal toho veselého kluka, který si před rokem vyšel do lesa na lov. Moje vlasy prokvetly šedinami tak, jak je mám dnes, a ačkoli mi tehdy bylo teprve dvacet jedna, moje tvář byla jako obličej muže, který žil dvakrát můj věk.

Jakmile jsem nabyl sil, šel jsem tajně domů a přál jsem si, aby mne lidé i nadále považovali za mrtvého. Od svého otce jsem se dozvěděl, že odešli do Francie. Soudili, jak se zdálo, že lépe učiní, zůstanou-li nějakou dobu mimo Anglii. Bylo mi

také řečeno, že jsou v Paříži, a rozhodl jsem se jet tam za nimi.

Marně mi domlouval můj otec, abych svůj příběh přednesl králi ve Whitehallu a žádal na něm spravedlnost. Byl bych jednal moudře, kdybych byl poslechl jeho rady, ale hořel jsem touhou se pomstít, a přes otcovy protesty jsem odjel do Francie.

Dvě noci po mém příjezdu do Paříže jsem se zapletl do pouliční rvačky a v sebeobraně jsem zabil člověka – prvního z velkého počtu těch, které jsem pak ve svém životě poslal tam, kam já zítra půjdu. Zdálo se, že mne tato příhoda bude stát život, ale nakonec jsem byl poslán na galeje do Středozemního moře. K tomu všemu, co jsem již vytrpěl, chybělo už jen otroctví na galejích. Dvanáct dlouhých let jsem dřel u vesla, přežil jsem a vrátil jsem se. Tu vypukla občanská válka a já jsem hodil svůj meč na misku královny strany. Vrátil jsem se však taky, abych se pomstil – ale to mohlo chvíli počkat.

Když jsem přišel domů, našel jsem rodinný zámek a všechen majetek v rukou svých nepřátel. Můj otec byl už mrtev, zemřel pár let po mém odchodu do Francie, a oni uplatnili svůj nárok na náš majetek, který doložili mým sňatkem s jejich sestřenicí. Ona byla mrtva, já jsem byl mrtev a oni byli nejbližšími příbuznými, tedy zákonitými dědici. Parlament uznal správnost jejich požadavku a naše statky jim byly připsány.

Avšak když jsem přišel domů, byli oba pryč, přidali se ke Cromwellovi. Rozhodl jsem se, že se svojí pomstou počkám až válka bude skončena a parlament rozeznán. Byl jsem v několika stech bitvách, právě tak jako jsem byl v mnoha stech tavernách, kde jsem se proslavil svým hýřením.

Kennethe, byl jste ke mně tvrdý, protože jsem nadužíval radostí číše a všeho ostatního. Ale můžete ke mně být tvrdý ještě teď, když víte, co jsem vytrpěl a jakou tíží jsem ve svém

srdci nosil? Myslíte ještě, že to byla tak neřestná věc, když jsem zapomenutí hledal ve víně?"

„Odpusťte, sire, vaše zkoušky byly hrozné!" řekl mladý puritán hlasem, z něž zazníval soucit. Ale přece jen v něm byla ještě jakási zdrženlivost, kterou ucho rytíře postřehlo. Obrátil hlavu a snažil se ho najít, ale v cele byla příliš velká tma.

„Jsem již u konce svého příběhu, Kennethe. Zbytek můžete snadno uhodnout. Král nezmátl a já jsem musel uprchnout z Anglie ve společnosti těch, kteří unikli rezníkům Cromwellovým a královrahům. Vstoupil jsem do francouzských služeb a pod velením prince Condé jsem viděl mnoho bitev. Nakonec se sešla velká rada v Bredě a Charles II. byl vyzván, aby přijal skotskou korunu. Vrátil jsem se tedy a nabídl jsem svůj meč jemu, právě tak, jako předtím jeho otci. Uvědomil jsem si, že půjdu-li za jeho štěstím, půjdu současně i za svým, a zvítězí-li, dostane se mi zadostiučinění a vykonám svou dlouho očekávanou pomstu.

Dnes jsem se ale vzdal své poslední naděje. A přece bych za to dal nevím co, kdybych mohl sevřít své prsty na hrdlech těch dvou psů, ještě než prsty kata obejmou to moje."

Nastal okamžik ticha, oba dýchali těžce do tmy, která je obklopovala. Nakonec se zeptal:

„Slyšel jste můj příběh, Kennethe?"

„Slyšel, sire Crispine, a Bůh ví, že vás lituji."

To bylo všechno, co řekl, a Galliard cítil, že je toho málo. Pálil si svou duši těmi děsnými vzpomínkami, aby slyšel laskavější slova než jen tato. Očekával dokonce bláhově, že ho poprosí, aby mu odpustil ono kruté mínění, které o něm měl. On, který skoro dvacet let bloudil světem a nemiloval nikoho a sám nikým nebyl milován, hledal nyní na konci života lásku nebo náklonnost v srdci toho mladíka.

A tak nakonec – tak naléhavá byla jeho potřeba citu – začal o to prosit.

„Mohl byste, Kennethe, teď pochopit, jak se stalo, že jsem klesl tak nízko? Mohl byste porozumět té mé zpuštění, která vedla lidi k tomu, aby mne nazývali rytířem z taverny? Odmlčel se a po chvíli ticha začal znovu.

„Vy tomu musíte porozumět, Kennethe!" prosil skoro poníženě, „A když všechno víte, mohl byste mne také soudit mírněji a milosrdněji."

„Není na mně, abych soudil, sire Crispine. Lituji vás z celého srdce," odpověděl mladík.

Rytíř však nebyl spokojen. „Na vás je, abyste soudil, neboť každý muž může soudit činy a život svého druhu. Kdybyste to měl udělat, Kennethe, co byste mi řekl?"

Stewart chvíli mlčel a pak teprve odpověděl. Jeho bigotní a puritánská výchova v něm byla velmi silná, a i když sira Galliarda litoval, zdálo se mu, že žádný hřích se nedá omluvit neštěstím. Z milosrdenství mlčel, ba v jedné chvíli měl dokonce úmysl povzbudit svého spoluvězně nějakou zbožnou lží. Pak ale si vzpomněl, že za chvíli musí zemřít a že těsně před bránou smrti by se člověk neměl odvažovat lži, což by mohlo mít za následek věčné zatracení duše – byť by ona lež byla sebemilosrdnější. Odpověděl pomalu:

„Kdybych já vás měl soudit, sire, byl bych milosrdným soudcem pro velká neštěstí, která vás stihla. Ale přesto, sire Crispine, vaše hýření a zlo, které jste všude v životě rozséval, musí těžce vážit proti vám!"

Kdyby byl tento neposkvrněný pobožnítkář k sobě tak upřímný jako vůči siru Crispinovi, byl by musel uznat, že největšími hříchy, jichž se v jeho očích sir Crispin dopustil, byly hlavně urážky a výsměch, kterými ho pronásledoval a které v něm zanechávaly hlubší hněv, než by slušel člověku, který byl tak dobře obeznámen se slovy Otčenáše.

„Neměl jste dost příčin," dodal důrazně, „dávat ďáblům v plen svoji duši a odvažovat se věčného zatracení jenom proto, že zloba jiných lidí zničila váš život!"

Crispin vtáhl do sebe vzduch, až to ostře zasyčelo, jako někdo, kdo pocítil prudkou bolest, a chvíli bylo ticho. Pak se hořce zasmál:

„Výborně jste odpověděl, důstojný pane!" zvolal v kousavém výsměchu. „Divím se jen, že jste sestoupil ze své kazatelný a vyměnil kropáč za meč, že jste svlékl kutnu, abyste navlékl brnění. Tady pro vás mám, udatný presbyteriáne, který obchodujete se žalmy, jeden verš z bible: – „Sud'te své bližní tak, jak byste sami chtěli být souzeni; buďte tak milosrdní, jak chcete, aby Bůh byl milosrdný k vám." A toto sousto žvýkejte až do chvíle, kdy pro vás přijde kat. Dobrou noc!"

Sir Galliard si lehl a hledal útěchu ve spánku. Jeho údy byly těžké a jeho srdce nemocné.

„Nerozumíte mi, sire Crispine!" zvolal mladík zahanbený Galliardovou výčitkou a poděšen tušením, že on sám na onom světě nalezne jen málo smilování, když prokázal takový nedostatek milosrdenství k hříšníkovu. „Neříkal jsem vám, jak já bych soudil, nýbrž jak církev učí."

„Neučí-li vaše církev ničemu lepšímu," bručel sir Crispin, „jsem šťasten, že jsem nikdy nebyl jejím členem."

„A pokud jde o mne," pokračoval mladík, „lituji vás, jak jsem již řekl, z celého svého srdce. Ba ještě více: cítím s vámi tak hluboce, jak mohu, neboť váš příběh vlil do mé duše tolik rozhořčení a tolik touhy po spravedlivém odsouzení, že – kdyby nám byla vrácena svoboda – ochotně bych vám propůjčil své ruce a svůj meč ke zničení zločinců, kteří zničili vás."

Sir Crispin se zasmál. Posuzoval nyní tón, kterým Kenneth mluvil, nikoliv obsah řečeného, a Kennethův hlas zněl dutě a ploše.

„Kde jste ztratil svůj důvtip, kasuisto!" vysmíval se. „Kde zůstala vaše mravná naučení? Má je pomsta! praví Pánbůh!"

A s tímto závěrečným slovem, prosyceným pohrdáním a hořkostí, chystal se ke spánku. Řekl si, že je na věky zatracen – musí zemřít sám, tak jak žil.

VIII. VYLOMENÁ MŘÍŽ

Příroda uplatnila svůj nárok a Cris usnul, přestože jej čekala poprava. Kenneth zhrouceně seděl na židli a v trýzni naslouchal pravidelnému oddychování spícího druha. Neměl Galliardovu odvalu zemřít, a nemohl následovat jeho příkladu, ba neuměl si ani představit, jak někdo může spát na samém okraji věčnosti.

Jeho údiv se v této chvíli přibližoval obdivu, ale náboženská výchova ho zrazovala a čistota jeho života způsobila, že nakonec opovrhoval bezbožným chováním tohoto muže. Za chvíli ho to pravidelné chrápání začalo rozčilovat. Když sir Galliard vyprávěl o svém osudu, mladíkovi to pomáhalo pozapomenout na strašidla děsu z blížící se smrti. A nyní, když sir Crispin spal, vrátily se všechny představy popravy a Kenneth trnul a dřevěněl hrůzou. Bylo mu z toho všeho bídne.

Když zde tak seděl, s hlavou pokleslou na prsa, s rukama svíranýma mezi kolena, přemýšlel nad svým jednotvárným a na události chudým životem a sem tam si vzpomněl na Cynthii, na dívku, kterou miloval. Uslyší o jeho konci? Bude pro něj plakat? Jako by na tom záleželo! Ale nechtě. Jeho myšlenky se vracely k nastávajícímu ránu. Trásl se a svíral dlaně ještě pevněji a pot se ve velkých krůpějích perlil na jeho čele.

Nakonec se vrhnul na kolena a vznesl ke svému Stvořiteli – snad modlitbu, ale mnohem více než to – žalobu na osud. Měl pocit osamělosti, cítil se zbabělým – tím více, že slyšel hluboké oddychování toho hříšníka, jímž pohrdal – ale pak si řekl, že gentleman nemá svoji smrt očekávat ve strachu.

„Zítřka budu zmužilý! Budu udatný!" šeptal si.

Sir Crispin mezitím spal. Když se probudil poté, co jím někdo zatřásl, svítila mu do obličeje lucerna houpající se v ruce vysoké, černé postavy, která se nad ním skláněla. Muž byl zahalen v plášť a na hlavě měl měkký klobouk, jehož široký okraj stínil jeho tvář.

Cris ještě v polospánku mžoural jako sova a vstal:

„Já jsem se vždycky držel španělského, kořeněného vína, aby mi bylo dobře – ale..."

Odmlčel se, již dokonale probuzen, a vzpomněl si náhle na skutečný stav věcí. Domníváje se, že kat již pro něho přichází, vydechl zhluboka a hlasem tak lhostejným, jak jen uměl, se zeptal:

„Kolik je hodin?"

„Minula půlnoc, bídny zločinče!" zazněl hluboký hlas. „Vstoupil jsi do posledního dne svého života, do dne, jehož slunce ti nikdy nezasvítí. Zbývá ti ještě pět hodin!"

„A jenom proto, abyste mi to řekl, mne budíte?" zahartusil Galliard tak, že muž v plášti o krok ustoupil, jako by očekával, že slova doprovodí úderem.

„Ven! Vy flandáku, který si dovoluujete rušit klid gentlemana."

Muž však odpověděl svým lomozivým basem: „Přicházím vás vyzvat, abyste činil pokání!"

„Netrapte mne," řekl Cris a zívnu. „Chci spát!"

„Dost pevně usneš za několik hodin. Nyní, ty bídáku, myslí na spásu své duše."

„Pane," křikl rytíř, „jsem muž velmi malé trpělivosti. Ale pamatujte si: vaše cesty k věčnosti nejsou mými cestami. Opravdu, jestli je nebe obydleno takovými krákorajícími chlápky jako jste vy, tak budu velmi vděčný, když se tam nedostanu. Tak jděte už, přáteli, než se stanu nezdvořilým."

Kněz stál okamžik tiše, pak postavil lucernu na stůl, zdvihl ruce i oči k nízkému stropu světnice a začal se modlit:

„Vzývám tě, můj Bože, abys ses dotkl tvrdého srdce tohoto zatvrzelého a nenapravitelného hříšníka, rouhajícího se zloducha...”

Dále se nedostal. Cris vyskočil, svou drsnou tvář přiblížil těsně k tváři kněze a jeho oči metaly blesky:

„Ven!“ zahřměl, ukazuje na dveře, „Ven! Hned zmizte! Dopustil bych se ještě na konci svého života hříchu udeřit muže ve spodniče. Ven, dokud se ovládám. Jděte a odneste si svoje modlení k ďasu!”

Kněz ustoupil. Zdálo se, že okamžik váhá, ale pak se obrátil ke Kennethovi, který stál u zdi a ani nedutal. Ale presbyteriánská výchova ho naučila nenávidět sektáře tak, jak by nenáviděl papežence nebo ďábla, a proto nyní pouze opakoval Galliardova slova – ačkoli v mírnější tónině.

„Prosím vás, odejděte,” řekl, „ale chcete-li udělat milosrdný skutek, nechte nám zde tu svítilnu. Bude dost tmy potom.”

Kněz se na něj ostře zadíval a získán pokorou v jeho hlase, postavil svítilnu na stůl. Poté cestou ke dveřím se zastavil ještě jednou u Crise a oslovil ho:

„Odcházím, protože se moje kněžská útěcha potkává s takovým násilím. Ale budu se za vás modlit a vrátím se za chvíli, kdyby se snad vaše srdce obměkčilo v bezprostřední blízkosti smrti.”

„Pane,” odpověděl Cris unaveně, „vy byste umluvil ženskou.”

„Už jdu, už jdu!” vykřikl kněz. Pak dupavě přeběhl ke dveřím. Ale na prahu se opět zastavil a řekl ještě:

„Nechám vám zde tu svítilnu. Kéž vám posvítí na bohumilejší stav mysli. Vráť se za úsvitu.” S těmito slovy odešel.

Cris hlučně zazíval a protáhl se. Pak ukázal na slamník a řekl: „Pojďte hochu, je na vás řada.”

Kenneth se zachvěl.

„Nemohl bych usnout,” zvolal: „Nemohl bych!”

„Jak chcete!" sedl si na kraj lůžka a pokrčil rameny. „To jsou studení těšitelé, ať mi dají s těmi poťouchlými paroháči pokoj. O duši člověka se starají, ale o tělo ani za mák. Já jsem od polední hodiny nesnědl, ani nevypil docela nic. Ne že bych tak mnoho stál o jídlo, ale přísahám, že mé hrdlo je tak vyprahlé jako jejich kázání a rád bych dal čtyři z pěti hodin svého života za pohár španělského vína. To je, Kenneth, prachsprosta banda! Domnívají se, že člověk večer již nemusí jíst, když má ráno zemřít. Haló! Nějaký lhář řekl, že ten, kdo spí, zapomene na svou řízeň." Natáhl se na postel a zase usnul.

Později ho Kenneth probudil. Cris otevřel oči a viděl, že se všecek třese strachem. Jeho tvář měla barvu popela.

„No co je? Stalo se něco? Pro Boha, co vás bolí?" zvolal.

„Není tu opravdu žádného východiska, sire Crispine? Copak nemůžete nic podniknout?" naříkal mladý muž.

Galliard hned vstal.

„Ubohý chlapče, vás děsí myšlenka na provaz?"

Kenneth sklopil hlavu a nepromluvil.

„Uznávám to, je to hanebná smrt. Heleďte, Kenneth, v mé botě je ukryta dýka. Kdyby vám byla ocel milejší, je okamžitě po všem. To je asi poslední služba, kterou bych vám mohl prokázat a budu tak něžný jako milenka. Bodnu přesně, zde nad srdcem a vy o sobě nebudete nic vědět a probudíte se až v ráji."

Shrnul kůži na své pravé botě a vsunul ruku až dolů ke kotníku. Ale Kenneth s úlekem odskočil.

„Ne, ne!" vykřikl a skryl tvář v dlaních. „To nemyslím, nerozumíte mi. Smrti se chci vyhnout. To není cesty, která nás odtud vyvede? Není opravdu záchrany, sire Crispine?" prosil a spínal ruce.

„Blížkost smrti vás, pane, činí plačtivým!" řekl Galliard, v němž slabošské prolévání slz probudilo hluboký hnus. „Že by tu nebylo cesty, jak míníte? Je tu přece okno, ale je